

TIBISCUS

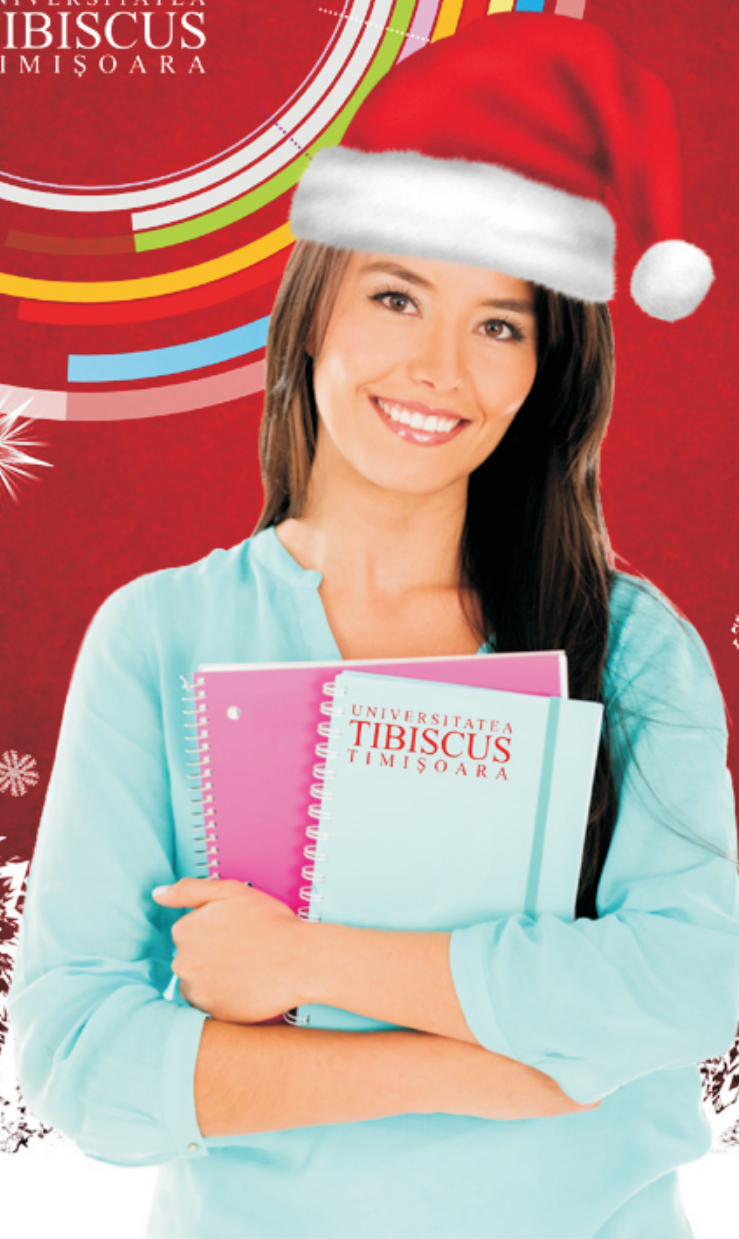
Revistă trimestrială editată de Universitatea "TIBISCUS" din Timișoara

Nr. 4(89)

An XVII

Decembrie 2016

CALCULATOARE SI INFORMATICA APLICATA
DREPT SI ADMINISTRATIE PUBLICA
PSIHLOGIE
ȘTIINȚE
ECONOMICE

SUMAR

EDITORIAL - ȘTIINȚA SĂRBĂTORILOR FERICITE / CORINA MUȘUROI	3
OPINII - POLITICĂ ȘI EDUCAȚIE DAN L. LACRĂMĂ	4
EVENIMENT- JEAN-LOUIS COURRIOL - LAUDĂ LITERATURII ROMÂNE ȘI TRADUCERII	5 - 10
OPINII - „REGÂNDIND” EDUCAȚIA A.D.R.	11
GLOB - FRAGMENTE DINTR-UN POSIBIL JURNAL COLUMBIAN CIPRIAN VÂLCAN	12 - 13
CULTURA PSI - STAGIUL DE FORMARE ÎN PSIHOTERAPIA INTEGRATIVĂ STRATEGICĂ LOREDANA ILEANA-VÎSCU OANA MARIA POPESCU	14 - 16
VARIA- CE AR FI DACĂ? ZENO GOZO	17 - 20
RADAR- DESPRE „DEMOCRAȚIA COLONIALĂ” ADRIAN DINU RACHIERU	21 - 24
LECTURI- GESTURILE CARE (NE) TRĂDEAZĂ ANDREEA R. HOSU	25 - 28
REMEMBER- „EFECTUL” LABIȘ A.D.R.	29 - 30
IN MEMORIAM- VASILE ANDRU, LA DESPĂRȚIRE ADRIAN DINU RACHIERU	31 - 34
„LIGA”, LA RAPORT!-O CONTINUARE, UN NOU ÎNCEPUT LUCIAN GÎRNICEANU	35
SPORT - ȘTAFETA SUS DE 14 ANI TIBERIU-MARIUS KARNYANSZKY	36 - 37
ULTIMA ORĂ - COMUNICAT DE PRESĂ	38

Director - Corina Mușuroi

Layout - Cătălin Negrea

Tipar - David Press Print - Timișoara

Mail - revista.tibiscus@gmail.com

Blog - revistatibiscus.wordpress.com

Redacția: Lucian Gîrniceanu

Andreea R. Hosu

Adina Popovici-Dombi

Adrian Dinu Rachieru

Revista „Tibiscus” este o publicație nealiniată politic.

ISSN 1454-3303

ȘTIINȚA SĂRBĂTORILOR FERICITE

■ Conf. univ. dr. **CORINA MUȘUROI**
Rector al Universității „TIBISCUS”

Orice cuvânt scris înaintea vacanței de iarnă se contaminează de optimismul pe care perspectiva Crăciunului îl răspândește ca pe o lumină despre care s-au scris mii de povești. Este o lumină cu reflecțiile unei stele prevestitoare, cu căldura lumânărilor unei mese de familie. O lumină cu gust de scorțișoară și miros de brad. Pe firul ei se înșiră cele mai vechi amintiri, ca o colecție de fotografii aureolate.

Care este promisiunea acestui Crăciun și care ar putea fi urarea care să îi dea mai multă putere? Între straturile așezate ale vieții de zi cu zi, sărbătorile iernii sunt promisiunea unei experiențe de aur: darul unic, mult așteptat, niciodată pe deplin avut. În calendar, ultimele zile ale anului îmbracă o durată ireală, în care prezentul absoarbe foițele trecutului, cu imprimeuri ca de vitralii, transparente amestecând gustul unor rețete uitate, notele unor cântece pierdute, privirile unor oameni plecați sau regăsiți. Un prezent larg, cu multe stații de așteptare, în care viitorul ar trebui să apară cu bilete spre destinații încă neîncercate, în secret dorite.

Crăciunul este de fapt o promisiune pe care ne-o facem în virtutea unor obișnuințe. Definițiile sale au devenit decorațiuni ușor uzate, încă dragi: *cel*

mai fericit timp al anului, momente de bucurie petrecute alături de cei dragi, timp al miracolelor... Cu toate acestea, studiile arată o incidență crescută a depresiilor de Crăciun. Respondenții acestor studii au folosit cuvinte precum: bani, stres, cumpărături, vizite nedorite. Se pare că în spațiul dintre decorațiunile tradiționale și etichetele prezentului comercial se insinuează deziluziile, melancolia, sentimentul ratării mult așteptatei epifanii.

Știința sărbătorilor a descoperit însă puterea leacurilor din bătrâni. Secretul sărbătorilor fericite nu are legătură cu imaginile vândute, strecurate convingător în realitatea noastră ca niște clone estetice și pustii, pitite printre dorințele noastre, cu un aer autentic, greu de contrazis. Se pare că, până la urmă, Crăciunul este cu adevărat despre nașterea unui copil cu destin de Mântuitor și despre întorcerea la un sentiment familial, numit acasă. *Știința sărbătorilor*, într-un articol rezumând răspunsurile a 117 oameni care au completat un chestionar, în anul 2002, pentru un onorariu de cinci dolari; un articol publicat sub titlul *“What makes for a Merry Christmas?”* și publicat în *Journal of Happiness Studies*. Doi profesori de psihologie, Tim Kasser și Kennon Sheldon de la Knox University din Illinois au venit cu un răspuns simplu, lipsit de semne de exclamare și fără potențial pentru vânzările lunii decembrie: un Crăciun fericit are magie. Are un fior care îl purifică și îl însuflețește. Un fior care nu e ambalat creativ în supermarketurile unde Crăciunul a început pe la sfârșitul lui noiembrie. Este gratuit, înăscut sau crescut o dată cu ființa noastră. Un Crăciun fericit ne reconectează cu latura noastră spirituală. Concluzia studiului: *activitățile familiale și spirituale îi pot ajuta pe oameni să se simtă mai împliniți.*

În spiritul unei tradiții din vremea când oamenii își coceau cozonacii acasă și primeau plicuri cu felicitări de departe, din timpul când deschideau ușa colindătorilor și cântau alături de ei, dar și în litera științei vă urez un Crăciun – pur și simplu – fericit!

POLITICĂ ȘI EDUCAȚIE

La o recentă Masă rotundă organizată de Liga Studenților din Universitatea „Tibiscus” am avut plăcuta ocazie să discut cu un grup consistent de studenți despre anul politic 2016.

Evenimentul a avut loc la doar câteva zile după alegerile prezidențiale din SUA și prin urmare, o bună parte din luările de cuvânt s-au referit la surprinzătoarea victorie a candidatului republican Donald Trump și la cauzele acesteia. Totuși nu au lipsit abordările mai largi, incluzând în context victoria taberei Brexit, abordări care au analizat puternicul curent populist – conservator apărut ca o reacție anti-globalizare în întregul occident.

În cursul dezbaterilor am susținut ideea că resurgența acestei mișcări politice profund tradiționaliste nu este totuși ceva complet nou și neașteptat. De câțiva ani încoace partidele anti-sistem au „vântul în pânze” și cuceresc pas cu pas poziții parlamentare și chiar guvernamentale în state cu vechi tradiții democratice.

Cauza, clamată de mai toți analiștii politici, pentru această evoluție este nemulțumirea unui procent semnificativ de alegători față de evoluțiile economice și politice actuale. Ieșirea occidentului din criza recentă s-a făcut în avantajul net al elitelor și a adus reducerea nivelului de trai pentru oamenii de rând. În vreme ce statisticile economice sunt pozitive și bursele cresc, angajatul obișnuit își pierde locul de muncă, deoarece acesta este relocalat undeva în lumea a III-a, acolo unde nivelul de salarizare este infim și prin urmare profitul investitorului crește.

În plus, a apărut și criza refugiaților care a ridicat serioase întrebări privind capacitatea statelor occidentale de a-și asigura securitatea internă. Acest aflus masiv de imigranți plecați din statele instabile ale Orientului mijlociu, suprapus cu valul de atentate teroriste ale islamistilor au potențat creșterea

xenofobiei și au radicalizat mase mari de cetățeni.

Prin urmare, vinovate au fost declarate: globalizarea, tratatele comerciale internaționale, libera circulație și ... democrația liberală.

Radicalizarea aceasta a fost impulsionată masiv și de „politica post-adevăr” a unor actori mass media și a rețelelor de socializare. Este incert, deocamdată, dacă acest fenomen a fost pilotat de entități statale interesate în șubrezirea lumii occidentale, dar este sigur că el a avut un efect semnificativ asupra referendumului din Marea Britanie, asupra alegerii președintelui în SUA și ...

Problema de fond este alta; schimbările prin care trece lumea nu sunt, în primul rând, rodul politicilor economice neo-liberale ci, mai ales, rezultatul revoluției tehnologice. Informatizarea și robotizarea schimbă mai mult piața muncii decât relocările.

Acest lucru, însă, nu este ușor de înțeles și de acceptat de către muncitorul industrial standard – cel ce face parte din categoria gulerelor albastre. Pentru acest om adaptarea la economia mileniului III presupune recalificare și reorientare. Acum i-ar fi de mare folos un sistem de învățământ profesional performant și o politică de educație coerentă.

Criza majoră a occidentului vine din scăderea continuă a calității educației în ultimile decenii. Dacă muncitorul de mai sus ar fi beneficiat de o școală mai bună, era acum mai mobil social, mai ușor de inserat în noile procese tehnologice. Dacă ar fi avut o cultură generală mai bună, ar fi fost mult mai greu de păcălit cu discursuri demagogice și postări ale trolilor de pe Facebook. Dacă ar fi avut o educație cetățenească solidă ar fi respins din start tendințele extremiste.

DAN L. LACRĂMĂ

JEAN-LOUIS COURRIOL: LAUDĂ LITERATURII ROMÂNE ȘI TRADUCERII

(Timișoara, 23 noiembrie 2016)

Aș dori mai întâi să le mulțumesc tuturor celor care au făcut posibilă această frumoasă întâlnire care mă onorează. În primul rând, domnului profesor Ciprian Vâlcă care a ținut foarte mult să fie prezent astăzi și celor care i-au acceptat inițiativa, au concretizat-o și, bineînțeles, domnului profesor Rachieru care a avut bunăvoința să-mi dedice o prea amabilă **laudatio**.

A primi titlul de **profesor honoris causa** la Universitatea din Timișoara – orașul – să nu uităm - în care a izbucnit Revoluția română din 1989 și care îmi este de aceea și mai drag - trebuie să fie prilejul unor mărturisiri personale care, sper, vor depăși simplul rost al expunerii gratitudinii mele firești pentru un gest pe care îl apreciez la adevărata lui valoare.

Mi-a plăcut formularea mai puțin obișnuită dar cu atât mai măgulitoare de **profesor honoris causa** în

locul expresiei curente de doctor honoris causa. Între noi fie spus, am primit deja titlul de doctor honoris causa la Universitatea din Pitești unde am creat Institutul Liviu Rebreanu de Traducere Literară în 2000.

Am fost, sunt și rămân profesor: professeur agrégé de l'université de franceză, latină și greaca veche – Lettres classiques, cum se spune în terminologia franceză – la origine, am avut șansa excepțională - care mi-a schimbat destinul - de a fi numit lector de limba și literatura franceză la universitatea din Iași în mileniul trecut, să nu precizăm mai mult... Îmi place să spun că atunci, pe lângă descoperirea unei țări și a unui popor care mi-au devenit a doua patrie, această numire mi-a dat prilejul unic de a trece de la două limbi așa-zise moarte, latina și greaca, la o limbă vie, româna, pe care o consider o sinteză a celor două : a latinei, evident și în primul rând, dar și a primei limbi de civilizație europeană, greaca.

Limba română este limba latină modernă, asemenea limbii grecești, moștenitoare actuală a limbii lui Homer, ea stă mărturie pregnantă a filiației latine a celorlalte limbi romanice care s-au îndepărtat mult mai mult de modelul latin original, declinarea fiind, între altele, dovada cea mai limpede a acestei înruderii clare și extrem de apropiate.

După cum limba română mi-a devenit a doua limbă maternă, literatura română este pentru mine o referință la fel de esențială ca literatura franceză. Liviu Rebreanu este modelul literar la care mă întorc cu predilecție nu doar ca să-l traduc în franceză ci ca să-l citesc, recitesc și citez.... Modelul meu literar dar și uman. Această personalitate nu este doar simbolul intrării României în universalitatea culturală europeană prin romanul fondator *Ion* ci și simbolul mult mai larg al României. În prefața traducerii jurnalului de călătorie interzis în perioada comunistă, *Metropole*, am scris :

« Sa vie est une saisissante métaphore de la Roumanie dans ce qu'elle a de plus noble lorsqu'elle est pleinement elle-même : un pays capable de faire vivre dans l'harmonie de multiples cultures, les langues les plus différentes afin qu'elles s'enrichissent mutuellement. Liviu Rebreanu est, de par son destin individuel, un parfait symbole de ce creuset de civilisations variées où il s'est formé. Après avoir connu l'école primaire roumaine du village de Maieru, il ira au collège hongrois et allemand de Bistrita puis au lycée de Sopron pour entrer à l'Académie militaire de Budapest d'où il sortira sous-lieutenant de l'armée Austro-Hongroise. Chose plus étonnante encore pour le lecteur d'aujourd'hui – et le lecteur français, surtout – celui qui est désormais le modèle même de la vigueur expressive de la langue roumaine et la figure emblématique du Romancier dans la littérature de son pays a d'abord écrit en langue hongroise ! »

Povestea acestui jurnal de călătorie la Berlin, Roma și Paris la sfârșitul anilor 20 merită o mică digresiune. După ce a cunoscut mai multe ediții între cele două războaie, a fost pus de regimul comunist la fondul secret, adică cenzurat. Niciodată nu a fost reeditat înainte de Revoluție. Dar a fost tradus și publicat în franceză în 2001 la editura *Paralela 45*, înainte să fie reeditat în românește, doar în 2006. Sunt mândru de a fi fost traducătorul și într-un fel « reeditorul » acestui text redat astfel cititorilor români!

Ca toate celelalte texte ale lui Liviu Rebreanu este un model de echilibru perfect între ideile mereu exacte și lucide, și limba șlefuită, îngrijită cu dragoste de un meșter pasionat. Liviu Rebreanu a avut cultul limbii române cum foarte puțini scriitori l-au avut. Și-a însușit-o cu patima celui care și-a dorit să devină un adevărat scriitor în sensul total al cuvântului, cu simțul acut al misiunii lui întru ameliorarea puterii ei estetice. O să citez aici, în fața dvs, de mai multe ori, pasaje dintr-un text teoretic cunoscut al lui Liviu Rebreanu dar prea puțin citit și analizat : *Laudă țaranului român*,

discursul de recepție ținut în 29 mai 1940 la Academia Română. Permiteți-mi să citesc introducerea în care stilul extrem de concentrat și de limpede al lui Liviu Rebreanu îl exprimă în mod izbitor :

„Domnilor Colegi, Onorați Ascultători, ales într'un loc nou creat și dorind totuși să mă conformez uzului academic de-a elogia pe un înaintaș, mă văd silit să mă prezint cu unul de-afară, cu strămoșul meu și al unora dintre d-voastră, într'un sens mai larg strămoșul tuturor: țaranul român...

Mă simt destul de jenat că viu în fața d-voastră să laud tocmai pe cel mai umil Român, și-mi dau seama că fapta aceasta nu e prea abilă. Când vorbești despre un om mare sau despre reprezentantul unei clase puternice, ai certitudinea că orice vei spune, nu va părea nimănui prea mult, și nici o laudă prea exagerată. Înaintașul, cu care îndrănesc eu să mă înfățișez, e sărac și slab. Așa a fost totdeauna și așa va fi, probabil, totdeauna. Munca și suferințele lui hrănesc și îmbogățesc pe asupritorii lui. El e destinat să rămână veșnic gol.

Lauda aceasta totuși nu vrea nici să înalțe, nici să dărâme și nici măcar să dovedească nimic, ci doar să mărturisească o credință și solidaritatea mea continuă cu inima celor mulți cari au avut parte tot de ocări și proboziri, și prea arar de vorbe bune...

În viața altor națiuni, țărănimea a putut avea, și a avut, un rol secundar, șters; pentru noi însă e izvorul românismului pur și etern. La noi, singura realitate permanentă, inalterabilă, a fost și a rămas țaranul. Atât de mult că, de fapt, țaranul român nici nu e țaran ca la alte popoare.

Cuvântul însuși e de origine urbană, cel puțin în semnificația actuală. Țaranul nu-și zice niciodată țaran. Doar în vremile mai noi și sub influențe politice a pătruns și la țară cuvântul, spre a indica pe omul dela sat în contrast cu cel dela oraș. Țaranii însă numesc pe țărani, simpli, oameni. De fapt țaranul n'are nume pentru că nu e nici clasă, nici breaslă, nici funcție, ci poporul însuși, omul român. Pentru toată lumea, țaran e sinonim cu Român, pe când orașan nu, ba în general dimpotrivă, mai cu seamă în ochii țaranului.

Țaranul a rămas Român și sub barbarii cei vechi și sub cotropitorii ceilalți; în schimb orașenii s'au cam arătat Ilirici cu Thracii, Greci cu fanarioții, Ruși cu Muscalii, Nemți cu Austriecii, până să devină Români sută în sută, sub Români.»

Singura problemă a literaturii române, se aude și se vede după citirea acestor rânduri, este pătrunderea ei în alte orizonturi de cultură. Cu alte cuvinte, singura problemă a literaturii române autentice este traducerea valorilor ei, în nici-un caz valorile ei care sunt copleșitoare. Traducerea este reînvierea operelor mari în lumea largă, poate fi și moartea lor ! Ea asigură, atunci când este autentică, perenitatea acestor capodopere. Trebuie cultivată și practică ca o artă tot atât de exigentă ca opera estetică pe care o transmite.

Câte texte ar trebui să fie incluse demult în antologiile literare universale ! Ne gândim doar la începutul romanului *Ion*, care nu este numai incipitul primului adevărat roman modern românesc ci și un poem în sine. Evident și la multe poezii de ale lui Eminescu, de ale lui Marin Sorescu din care o să citim și în română și în franceză. Am considerat, pe lângă necesitatea predării limbii și a literaturii române la universitate, în Franța, că misiunea mea fundamentală este să permit publicului francez să intre în contact cu ceea ce literatura română poate să ofere mai bun. De aceea am tradus doar cărțile și scriitorii care-mi sunt dragi și de o calitate estetică neîndoieală.

Este, după părerea mea, singura modalitate autentică pentru a elabora traduceri care să-și atingă scopul firesc : integrarea unor valori sigure în cultura altor popoare. După cum cultura română a asimilat operele cele mai importante ale culturii franceze și și-a clădit extrem de rapid propria literatură în două secole, a venit momentul ca un fenomen invers să se producă, din literatura română spre literatura franceză. Numai prin intermediul unui efort aprofundat, extrem de migălos, de traduceri autentice se va putea obține. Amintiți-vă de primele rânduri din *Ion*. Este o lecție excepțională de perfecțiune a limbii literare românești (.....).

Merită citat aici, din nou, un întreg pasaj din *Laudă țăranului român* în care Liviu Rebreanu subliniază, cu o admirabilă luciditate în gândire și o limpezime extremă în exprimare, istoria limbii literare române :

« Când, după dobândirea libertăților, forțele creatoare românești s'au deșteptat și au apărut poezii, artiștii și învățații, toate bună-voințele și uneori talentul real s'au poticnit din lipsa instrumentului de expresie de o parte

și de altă parte a unei temelii durabile pe care să se construiască.

Decenii de dibuiri, de reforme abracadabrante, de imitații sterile, de înnoiri diverse n'au dat roade. Limba românească, corectată întruna de scriitori și filologi pasionați, scârțâia din ce în ce mai rău și nu izbutea să nască poezie. Abia când scriitorii s'au apropiat mai atent de literatura țăranului, au descoperit izvorul limbii și al poeziei românești. Alecsandri a făcut un act revoluționar adunând și dând la iveală o comoară de poezie populară.

S'au găsit, firește mai târziu, unii cari să-l acuze că prin ajustările și completările lui ar fi stricat frumusețea originală. Au uitat acuzatorii că arta e totdeauna operă individuală, chiar cea anonimă populară. Un cântec popular a fost făcut, întâi și întâi, de cineva și numai pe urmă au venit alții, în timp și în spațiu, să-l corecteze, să-l amplifice ori să-l simplifice, în sfârșit să-l perfecționeze.

Adică întocmai ceea ce se întâmplă și cu poezia cultă, unde însă toate operațiile le săvârșește un singur ins, mai înzestrat și cu darul versificației, și cu al criticii. Încât Alecsandri a fost ultimul corector al baladelor populare culese de dânsul, și de sigur cel mai talentat.

Până la Eminescu totuși limba literară românească a mai avut destule șovăiri. Numai geniul eminescian a știut să integreze organic comoara limbii țăranului în limba uzuală a tuturor. Prin Eminescu, țăranul român a dăruit elementul cel mai necesar literaturii noastre: limba curată, bogată, mlădioasă, mereu nouă, cu posibilitatea de eternă înnoire, cu un dinamism etem, dinamismul eternului duh neaș românesc.

Colaborarea dintre Românul cel mai modest și poetul cel mai mare a fixat linia generală a originalității literare românești. Pe această linie scriitorii au putut înainta pe urmă fără teamă de rătăcire, având de altfel totdeauna la îndemână țăranul român, în caz de îndoieli.

După Creangă și Coșbuc, mișcarea semănătoristă, împreună cu cele similare și adiacente, a putut enunța axiomatic că o literatură românească adevărată trebuie să purceadă din realitatea românească, adică direct sau indirect din țărâניה care reprezintă ceea ce are mai original neamul nostru.

De fapt semănătorismul n'a făcut decât să formuleze și să strige cu glas tare, ca să pătrundă în conștiința tuturor, ceea ce au simțit totdeauna, deși nu atât de categoric, toți creatorii de valori veridice. Mișcarea aceasta, entuziastă până la fanatism, era natural să facă să triumfe un comandament a cărui rodnicie s'a dovedit în toate timpurile și la toate popoarele. «Iliada», «Divina Comedie», «Don Quijote», «Faust», sunt universale pentru că, dincolo de perfecția estetică, exprimă suflete și realități naționale. Nu e vorba, cum s'a încercat să se răstălmăcească, de a reduce literatura la țărâanism, sau muzica la doine și hore, sau sculptura la creștături în lemn...

Ar fi o aberație să anchilozăm și să limităm inspirația artistului. Confundând culturalul sau etnicul cu esteticul se anihilează creația de artă. Opera nu valorează prin materialul rural sau urban, ci numai prin realizarea estetică.»

Și, mai departe în același text, auzim o voce de o modernitate rară :

« Dar estetica nu exclude predominanța unui spirit specific care dă anume culoare și autenticitate operei.

Am avut de altfel destui scriitori, unii foarte talentați, cari, umblând să cultive așa zisa artă pură sau să fie moderni cu ghilimele, au crezut că trebuie să se inspire neapărat după ultimisimele curente străine. S'a întâmplat să realizeze, în cazurile cele mai fericite, imitații acceptabile sau chiar virtuozități tehnice interesante, nu însă opere vii și trainice. Căci modernismul adevărat nu cere înstrăinare de realitățile naționale, ci tocmai înțelegerea mai pătrunzătoare, adâncirea și valorificarea originalității acestor realități. Literatură fără țară nu există, cum nu există plantă fără pământ.

Ar fi de observat, în treacăt, că pseudo-modernismul a fost reprezentat și practicat la noi exclusiv de scriitori născuți la oraș, deci mai puțin legați de pământ și uneori chiar de graiul românesc până într'atâta, că unii se mândreau când izbuteau să ticluiască ceva în vreo limbă străină. Ceea ce ar fi o dovadă mai mult că orașului îi lipsește încă spiritul autohton zămislitor de valori originale.»

Cuvinte rostite pe 29 mai 1940, în fața Academiei Române care-l primea în rândurile ei, într-o perioadă tulbure cu războiul vâjind deasupra Europei, cuvinte spuse într-o limbă română cât se poate de curată și expresivă care ar trebui să fie un model de urmat pentru scriitorii români de întotdeauna și, aș zice, mai ales de azi.

Începutul *Pădurii Spânzuraților* este, de asemenea, o pagină de proză de o putere de evocare cvasi poetică :

« Sub cerul cenușiu de toamnă ca un clopot uriaș de sticlă aburită, spânzurătoarea nouă și sfidătoare, înfiptă la marginea satului, întindea brațul cu ștreangul spre câmpia neagră, înțepată ici-colo cu arbori arămii. Supravegheați de un caporal scund, negricios, și ajutați de un țăran cu fața păroasă și roșie, doi soldați bătrâni săpau groapa, scuipându-și des în palme și hăcâind a osteneală după fiecare lovitură de târnăcop. Din rana pământului groparii zvârleau lut galben, lipicios...» (.....)

Și acum, în încheiere, în franceză, câteva poeme emblematice care ar trebui să figureze de mult în orice antologie universală. Mai întâi, traducerea poeziei binecunoscute a lui Lucian Blaga, care constituie o adevărată profesie de credință a tuturor traducătorilor conștienți de misiunea lor autentică :

Lucian Blaga

La corolle des merveilles du monde

Moi je ne foule pas aux pieds la corolle des merveilles du monde
Et ma raison ne tue pas
les mystères que je rencontre
sur ma route
dans les fleurs, dans les yeux, sur les lèvres ou sur les tombes.
La lumière des autres
étouffe le charme de l'impénétrable
tapi
au coeur des ténèbres,
mais moi,
moi, ma lumière accroît le mystère du monde –
et tout comme
la lune, de ses rayons blancs,
ne diminue pas, mais tremblante
accroît plus encore le mystère de la nuit,
j'enrichis
moi aussi l'horizon
des ténèbres
de larges frissons de mystère sacré.
et tout ce qui est incompris
le devient plus encore
sous mes yeux –
car j'aime,
moi,
les fleurs, les yeux, les lèvres et les tombes.

Marin Sorescu : *Trebuiau să poarte un nume*

Il leur fallait un nom

Eminescu n'a jamais existé.
Il n'y a jamais eu qu'un beau pays
Posé sur le bord d'une mer,
Où les vagues venaient s'enrouler,
Tels les poils emmêlés d'une barbe de guerrier,
Et des rivières où la lune se blottissait
Et qui coulaient comme autant de forêts.
Il y a eu, aussi et surtout, des hommes simples
Qui s'appelaient : Mircéa le Vieux ou Étienne le Grand,
Ou bergers et laboureurs, tout simplement,
Et qui aimaient à dire des poésies, le soir,
Autour du feu :
« Mioritsa », « Luceafărul » ou la « Lettre Troisième ».
Mais comme ils entendaient leurs chiens
Aboier sans répit
Autour des bergeries,
Ils portaient faire la guerre aux Huns, aux Tartares,
Aux Polonais,
Aux Turcs et aux Avars.
Et quand ils avaient un moment,
Entre deux dangers,
Leurs flûtes se changeaient
En glissoirs enchantés
Pour les larmes des pierres attendries,
Par où s'écoulaient les doînés,
Du haut des montagnes de Moldavie, de
Mounténie,
Du Pays de Bârsa, du Pays de Vrancea,
De tous les Pays de Roumanie.
Il y a eu aussi de profondes forêts
Et un jeune homme qui leur parlait
Et qui leur demandait : « Pourquoi pleurer,
Douce forêt,
Lorsque ni pluie ni vent ne fait ? »
Ce jeune homme aux yeux noirs
Comme notre histoire,
Allait et venait, accablé de pensées,
Du livre du passé au livre de la vie,
Sans cesser de compter les peupliers,
Les peupliers de la lumière, de la justice et de
l'amour,
Qui restaient impairs à jamais.
Il y a eu des tilleuls aussi,
Et deux amoureux qui savaient, en un seul baiser,
Faire tomber toutes leurs fleurs
En congères dorées.
Et des oiseaux ou des nuages
Qui glissaient au-dessus d'eux
Comme de longues et mouvantes plaines.

Și cum trebuiau să poarte un nume,
Un singur nume,
Li s-a spus Eminescu

Et comme il leur fallait un nom,
À toutes ces choses-là,
Un seul nom,
On les a appelées Eminescu.

Din Eminescu : *Rugăciunea unui Dac* :

La Prière d'un Dace

Au temps où il n'était mort ni éternité,
Ni germe de lumière qui puisse vie donner,
Ni hier, ni demain, ni toujours, ni jamais,
Où l'un était en tout et tout en l'un était,
Au temps où terre et ciel, air et mer, monde entier,
Faisaient partie des choses qui sont loin d'être nées,
Tu étais seul alors ; et je me dis enfin :
Mais quel est donc ce dieu dont nous baisons la main ?
C'est lui qui seul fut Dieu avant qu'il y eût des dieux,
Qui du chaos des eaux a fait jaillir le feu,
Qui aux dieux donne vie et au monde bonheur,
C'est lui qui est des hommes à jamais le Sauveur :
Chantez en son honneur, haut les coeurs, haut les
coeurs !
Il rend vie à la vie et par lui la mort meurt !
C'est lui qui m'a donné des yeux pour voir briller
La lumière du jour, c'est lui qui a jeté
Dans le fond de mon coeur les sorts de la pitié,
Dans le vent qui grondait j'ai entendu son pas
Et sa douce parole dans le chant de sa voix !
Mais je mendie encore ; voici ce qu'il me faut :
Qu'il me laisse rentrer dans l'éternel repos !
Qu'il maudisse quiconque aura de moi pitié,
Qu'il bénisse au contraire qui m'aura accablé,
Qu'il écoute les voix qui voudront me railler,
Qu'il arme donc le bras qui voudra me tuer,
Et qu'entre tous les hommes, enfin, soit couronné
Celui qui volera la pierre que je mettrai
Sous ma tête, la nuit, en guise d'oreiller.

Que je passe ma vie honni du monde entier,
Jusqu'à ce que de mes yeux toute larme ait séché,
Qu'en tout homme me naisse un ennemi juré,
Que je ne sache plus qui je suis, qui j'étais,
Que tourments et douleurs aient mon coeur asséché,
Que je puisse maudire la mère que j'ai aimée !
Et quand haïr, pour moi, signifiera aimer,
Alors peut-être, enfin, je mourrai sans regret.
Et si je meurs ainsi, sans loi et loin de tout,
Qu'on jette mon cadavre au fossé, dans la boue,
Et tu devras, mon père, combler alors d'honneurs
Celui qui aura su, pour m'arracher le coeur,
Ameuter tous les chiens. Et qui aura lancé
Un jour, sur moi, des pierres pour me défigurer,
Qu'il obtienne, Seigneur, vie pour l'éternité !
C'est ainsi que je veux, mon père, te remercier,

Nu există omagiu mai pătrunzător și mai exact decât al poetului
Marin Sorescu adus marelui coleg în ale poeziei Mihai Eminescu.
Că Eminescu a fost în stare să inspire o poezie atât de frumoasă lui
Marin Sorescu, acest mare poet prea de timpuriu răpit admirației
noastre, este cea mai elocventă dovadă a modernității, a vieții eterne
a poeziei eminesciene.

Vă mulțumesc din inimă pentru atenție!

(fragmente)

„REGÂNDIND” EDUCAȚIA

Așteptată cu firească încărcătură emoțională, devenită, deja, o frumoasă tradiție, încetățenită în viața universitară a urbei noastre, inițiativa Asociației ORIZONTURI UNIVERSITARE de a sărbători studenții cu rezultate deosebite și pe cercetătorii performanți, a ajuns, iată, la a XXI-a ediție! Bineînțeles, și Universitatea TIBISCUS, ca unică Universitate privată (acreditată) din spațiul timișorean, s-a vrut, din start, părtașă la acest eveniment de ecou. În mediul timișorean, Universitatea noastră, precum suratele ei mai mari și mai puternice, se confruntă, desigur, cu probleme delicate: piața concurențială e feroce, numărul studenților a scăzut dramatic! Iar contextul, se știe, e neprietenos. Fără a propune un inventar crizist, să reamintim că viețuim într-o Românie europeanizată aproximativ, iubind circul mediatic, în degradare, cunoscând galopant o deculturalizare freatică. O Românie cu bufeuri reformiste și vorbărie incontinentă, anunțând și amânând sperata schimbare. Și, totuși, cu reușite incontestabile, penetrând piața europeană, afirmându-se în lume, mai cu seamă, prin *voci tinere*.

Corpul profesoral are o misie înaltă, dincolo de a asigura strict *competențe*. Omul global al acestui secol, profesionist de talie, nu trebuie să fie doar captivul unei discipline, expert în „tunelul” specializării, dar opac la ambientul cultural. Într-o lume interconectată, fluidă, încă asimetrică, plină de defazaje, încurajând atomizarea socială, bulimia consumeristă, neoanalfabetismul TV etc., măcinată de conflicte, *accesul la educație* chiar asta trebuie să însemne: o educație temeinică, permanentă, de largă respirație culturală, asigurând un viril spirit civic, pregătind o lume solidară, mai bună, sperăm, pentru cei care vor veni.

Despre *educație* se discută abundant. Ea rămâne un subiect obsesiv-preocupant, de permanentă actualitate în societatea mediatică, supusă, regretabil, unei deculturalizări freactice (pe suportul industriei divertismentului) și obligată a oferi, pentru a pregăti societatea de mâine, o educație responsabilă, de calitate, în contextul unor prefaceri rapide și a unor imprevizibile provocări ale viitorului. Încât *conceptul inovator de management educațional* trebuie să răspundă prompt, prin experiențele, principiile și obiectivele propuse de către factorii

decizionali, solicitărilor realității, asigurând succesul procesului educațional.

În fond, prin educație, ne pregătim pentru *viața de adult*. Ni se pare restrictiv a rezerva subiecților doar rolul de „burete informațional”, ignorând că o educație de calitate, corectă, utilă, definindu-și rolul și scopul, se cuvine armonizată cu o strategie educațională, propunând reforme și legi în adecvație cu flexibila piață a muncii. Școala și furnizorii de educație trebuie să se adapteze, pregătind legi clare, aplicabile și reforme adecvate, ținând cont că fiecare epocă propune sarcini noi și are obiective specifice. Încât, identificarea nevoilor prezentului printr-un *comportament adaptativ* (cerințe, exigențe) se asortează cu o *gândire anticipativă*, pregătind societatea de mâine.

Or, „reformismul” nostru, pendulând de la o extremă la alta, a surpat temelia continuității. Începând cu „aerisirea” programelor, necesară, blamând sistemul reproductiv, în „acumulare wikipedică”, până la învățământul creativ, înțeles excesiv ca un „workshop continuu”. *Analfabetismul funcțional* câștigă, alarmant, teren; în zgomotul informațional al epocii, mulți nu mai sunt capabili să descopere *sensul*, să interogheze contextul. În vreme ce, pliată dictonului publicitar *do-like-learn*, creativitatea se golește tocmai de educație. A o regândi devine o necesitate urgentă.

Ar fi un scenariu terifiant să ne imaginăm o societate în afara educației. După cum nu putem ignora, în asimetria lume de azi, prezența grupurilor dezavantajate, fără acces la educație, în pofida unor clamate politice incluzive; și, îndeosebi, teletropismul epocii, cu trena inevitabilelor consecințe: spectacularizare, starizare, tabloidizare, reanalfabetizare. În plus, asistăm, într-o lume globalizată, supusă unei omogenizări dirijate, la un veritabil atentat împotriva *educației naționale*. Efortul *încetățenirii*, în sensul de „a produce” cetățeni, nu spectatori, este și rămâne, indubitabil, o majoră sarcină educativă. Altminteri, pericolul de a cădea în *capcana managerialismului*, accentul mizând pe *tehnici* (proceduri), nu pe *conținut*, este cât se poate de real.

A.D.R.

FRAGMENTE DINTR-UN POSIBIL JURNAL COLUMBIAN

(18.10.2016-28.10.2016)

Lepră. Joi, 20 octombrie 2016, ora 20. Mă aflu în magnificul amfiteatru al Facultății de Arte din cadrul Universității Tehnologice din Pereira. Am ascultat discursul Ambasadorului României în Columbia, E.S. domnul Radu Sârbu, discursul Rectorului UTP, domnul Luis Fernando Gaviria Trujillo, precum și prezentarea făcută de profesorul Carlos Eduardo Maldonado cărții mele de curînd traduse în spaniolă cu titlul *Influencias culturales francesas y alemanas en la obra de Cioran*. Am văzut și lacrimile de emoție ale traducătoarei, profesoara Liliana Herrera, care a primit o diplomă din partea Ministerului Afacerilor Externe de la București pentru servicii deosebite aduse culturii române. Au urmat apoi cîteva splendide bolerouri cîntate de Beatriz Calle. Sînt foarte obosit, am participat deja la o emisiune la radio, am ținut o conferință și am avut mai multe întîlniri oficiale, dar știu că programul meu e departe de a fi încheiat. Primesc cu un anumit scepticism vestea că Decanul Facultății de Arte va interpreta la pian suita *Dansuri populare românești* a lui Bartók plus *Intermezzo nr.1* de Luis Antonio Calvo, un compozitor columbian despre care nu știu nimic. Drumul spre Columbia a durat 30 de ore, am făcut trei escale, iar zborul zborul principal, de la Frankfurt la Bogota, a însemnat 12 ore de stat într-o poziție profund inconfortabilă, alături de doi indigeni columbieni care nu se sfiau să ceară iarăși și iarăși noi doze de bere, sforăind strașnic după ce își primeau porția de alcool. Am dormit doar trei ore și jumătate în ultimele 48 de ore, nimic nu mi se mai pare demn de interes, nimic nu îmi mai atrage cu adevărat atenția. Sînt impresionat de căldura gazdelor mele, sînt onorat de atenția cu care mă înconjoară, sînt măguit de remarcabila punere în scenă pe care au gîndit-o pentru a sărbători venirea mea la Pereira, însă simt că trupul nu mă mai ascultă, că risc să mă prăbușesc din pricina oboselii. Ascult cu ultimele puteri cele șase piese ale lui Bartók, în timp ce văd cu coada ochiului că părintele Crisostomo, admirabilul

preot ortodox care administrează parohiile de la Pereira și Cali, a adormit. Pianistul se oprește cîteva clipe și ne explică de ce a ales să cînte tocmai Bartók și Calvo : amîndoi s-au născut în 1882 și au murit în 1945, amîndoi au avut vieți grele, măcinate de boală. Detaliul care îmi atrage atenția și mă face să îmi înving oboseala este următorul : la 34 de ani, Calvo e diagnosticat ca fiind bolnav de lepră. Își petrece restul vieții, 29 de ani, în lazaretul Agua de Dios, unde compune cea mai mare parte a operei sale grație ajutorului primit din partea călugărilor care administrează instituția, aceștia străduindu-se să-i ofere o viață cît mai comodă și obținînd pentru el un pian donat de administrația orașului Bogota. Cu trei ani înainte de moarte, se căsătorește cu Ana Rodriguez, care, deși nu era atinsă de lepră, locuia în lazaret, însoțindu-și sora bolnavă. Îmi spun imediat că am de a face exact cu genul de personaj care mă fascinează, că de acum înainte Calvo va fi al meu și îmi promit să fac cercetări despre viața și opera lui, dar și să-i ascult lucrările. Iar după ce pianistul termină *Intermezzo nr.1*, sînt atît de entuziasmat încît îl abordez imediat, îl felicit pentru interpretarea-i remarcabilă și îi cer mai multe detalii despre Calvo. Aflu că Teresita Gómez, cea mai mare pianistă columbiană, care a concertat și în România în perioada comunistă, e promotoarea cea mai entuziastă a operei lui. Carlos Alberto Ossa, soțul Lilianeii Herrera, îmi promite un disc cu cîteva dintre compozițiile lui Calvo interpretate de Teresita Gómez. În timpul cocktail-ului care urmează, deși stau de vorbă cu o mulțime de persoane, dau autografe și sînt rugat să accept să mă fotografiez cu diverse notabilități locale, mă gîndesc doar la Calvo, sînt sub vraja muzicii lui. Și îmi amintesc brusc despre un tratament împotriva leprei folosit în secolul al XII-lea, despre care citisem într-o enciclopedie medievală : fața leprosului era acoperită cu grăsimea obținută în urma prăjirii unui pui ce fusese hrănit numai cu grîu și cu șerpi....

Papagali. Indignat de teoria lui Descartes despre animale ca automate, Linné scrie : „Cartesius n-a văzut maimuțe”. Pentru a-l completa, deși viziunea lui Descartes nu e lipsită de interes pentru un amator de excentricități asemenea mie, ar trebui să adaug : „Cartesius n-a văzut nici papagali. Sau dacă a văzut, în mod sigur nu l-a văzut pe Roberto”.

Ajuns la Ecohotel La Casona din Pereira în 18 octombrie, cu puțin înainte de miezul nopții, aud primele crîmpeie din legenda lui Roberto. Carlos, soțul Lilianei, îmi povestește că la hotel își face veacul un papagal renumit pentru istețimea lui neîntrecută, capabil să rostească o grămadă de cuvinte. Îmi promite că îi va ruga pe angajații hotelului să mi-l arate și mie, mai ales că în prezența lui nu mă paște nici un pericol, fiindcă papagalul e încântat de prezența bărbaților, însă le detestă pe femei, pe care, de îndată ce le vede, le atacă cu o neașteptată violență. Carlos n-a putut să-mi spună care e motivul sălbaticului său misoginism. Sînt convins că dacă ar fi venit și el la Pereira, Ferdinand Brotschmidt, bunul meu prieten brazilian, s-ar fi arătat convins că aprigul papagal a fost într-o viață anterioară un bărbat bun ca pita lui Dumnezeu, terorizat de o nevastă cicălitoare și de o soacră din stirpea Xantippe, ce a sfîrșit prin a-și hăcui asupritoarele cu o macetă prost ascuțită, fiind sortit să petreacă apoi secole după secole sub forma unei zburătoare minate de o ură cumplită împotriva femeilor....

După cîteva zile în care n-am avut timp să vorbim despre Roberto, în 21 octombrie, spre seară, Carlos mi-a dat noi informații despre papagalul-vedetă al orașului Pereira. Am aflat astfel că Roberto nu e doar un mare vorbitor, ci și un înzestrat cîntăreț : chelnerul

care i-a făcut educația lingvistică nu s-a oprit aici, ci l-a învățat să și cînte celebra colindă *Los pastores a Belén...* Însă întîmplarea cea mai comică în care a fost implicat Roberto a avut loc în urmă cu cîțiva ani. Atunci, o femeie care tocmai se cazase la hotel și se îndrepta spre camera ei, s-a împiedicat în preajma piscinei din curte și a căzut. Roberto a văzut-o și s-a stricat de rîs. Femeia s-a ridicat furioasă, convinsă că angajații hotelului își bat joc de ea, și a depus imediat o reclamație. A fost nevoie de mai multe ore pentru ca biata clientă a hotelului să fie convinsă că insolența nu fusese a oamenilor, ci responsabil era papagalul...

Am reușit să-l văd pe Roberto abia în dimineața de 23 octombrie. Stătea pe acoperișul clădirii în care se găsea sala de mese și îi boscorodea cu o plăcere malițioasă pe angajați. Cu clienții hotelului nu stătea de vorbă, dădea impresia că-i privește cu un anumit dispreț, poate fiindcă bănuia că nu erau la curent cu isprăvile lui legendare, așa că nu se obosea să-i impresioneze. Reprezentațiile lui păreau să-i vizeze doar pe localnici, erau numai pentru inițiați, pentru publicul lui captiv. Neofiții nu erau băgați în seamă, erau socotiți cantitate neglijabilă, sărmani turiști proști...

Roberto a lipsit în 24 octombrie din pricina ploii, s-a pus la adăpost. În 25 octombrie, era la postul lui de observație, se plimba în stînga și în dreapta pe acoperiș, cu pași demni și măsurați, de parcă ar fi vrut să parodieze prin statura-i marțială garda de onoare de la Buckingham. Din cînd în cînd, își rostea cu o voce ghidușă propriul nume „Roberto”, „Roberto”. Cînd era salutat de angajații hotelului, care îi strigau „Hola!”, el răspundea cu o formulă originală, ceva între „Hola!” și „Hello!”. Se amuza apoi să-și înfățișeze repertoriul: fluiera, rîdea, imita țîrîitul unui telefon fix, apoi vocile subțiraticale ale unor copii, apoi vocea groasă a unui bărbat de la recepție. După ceva vreme, cînd se plictisea, începea să-și exprime preferințele: „Quiero cacao”, „Quiero cafe”.

L-am văzut pentru ultima oară pe Roberto în dimineața de 27 octombrie, cu puțin înainte de a pleca spre aeroport. Carlos venise să mă conducă și l-am privit împreună pe Roberto care se plimba țănoș pe acoperiș fără să scoată vreo vorbă. Cînd i-am mărturisit că vreau să scriu cîteva rînduri despre Roberto, Carlos s-a distrat copios, apoi m-a lăsat cu gura căscată, spunîndu-mi că trebuie să știu că papagalul misogin nu e un bărbătuș, ci o femeiușcă... A adăugat : „Așa poți să înțelegi mai bine de ce nu suportă femeile”. Din pricina uimirii, nici n-am mai apucat să protestez...

CIPRIAN VĂLCAN

STAGIUL DE FORMARE ÎN PSIHOTERAPIA INTEGRATIVĂ STRATEGICĂ

Persoanele interesate de un stagiul de formare în psihoterapie aleg o orientare terapeutică pe baza mai multor informații: afinitatea pentru o anumită orientare în psihoterapie, dialogurile cu alți colegi, renumele formatorilor, acreditările asociației sau organizației formatoare la nivel național și internațional, prezentarea în mass-media a asociației sau furnizorului de formare profesională etc.

Dorința de a deveni psihoterapeut, profesie tot mai căutată de absolvenții de psihologie, presupune a opta pentru cursurile de formare într-o orientare psihoterapeutică, de exemplu, psihanaliză, cognitiv-comportamentală, experiențială, existențială, psihodramă, sistemic-familială, analiză tranzacțională, integrativă etc. Legislația fiecărei țări reglementează statutul psihologului precum și modalitățile prin care cei care doresc pot deveni psihoterapeuți.

Colegiul Psihologilor din România (COPSI) este forul profesional care acreditează nu doar psihologii și competențele lor. Se includ aici psihologii principali formatori și supervizori, dar și furnizorii de formare profesională (asociații profesionale) și în domeniul psihoterapiei.

Atenția noastră se va îndrepta spre câteva dintre întrebările ce ar trebui să și le adreseze un psiholog, medic, asistent social, pedagog (profesii acceptate de COPSI) care optează pentru un stagiul de formare în psihoterapia integrativă.

Decizia de a urma cursurile unei formări în psihoterapia integrativă nu este ușoară, având în vedere că psihoterapia integrativă a pătruns în câmpul psihoterapiei internaționale acum câteva decenii, iar în România cu cel puțin un deceniu în urmă.

Întrebarea cunoscătorilor în psihoterapie este: „Cât de integrativă poate fi formarea organizată de o asociație?”

Prin formare în psihoterapie sau stagiul de formare în psihoterapie înțelegem trei componente: formare, dezvoltare personală și supervizare.

Întrebările viitorilor terapeuți care doresc o formare în psihoterapie sunt, desigur, numeroase:

- dacă asociația organizatoare a stagiului de formare în psihoterapia integrativă promovează un model psihoterapeutic existent sau unul propriu;
- dacă modelul psihoterapeutic propus este validat științific sau doar empiric;
- modelul propus trimite la referințe bibliografice ale

autorilor modelului sau nu, adică există bibliografie despre modelul respectiv sau nu;

- dacă există transparență în privința curriculei de formare, dezvoltare personală și supervizare profesională.

Asemenea întrebări, sunt într-o formă sau alta, generate și de o întrebare fundamentală formulată de inițiatorii mișcării psihoterapiei integrative internaționale. Dacă, până nu demult, existau peste 400 de orientări în psihoterapie, cum realizăm stagiul de formare în psihoterapia integrativă?

(a) terapeutul în formare asimilează reperele, caracteristicile, asemănările și deosebirile celor patru mari orientări terapeutice: psihanaliză, cognitiv-comportamentală, umanistic-existențială, sistemică?

(b) terapeutul învață, se formează într-un model psihoterapeutic integrativ și atunci cât de „nou” este acest model?

Referitor la răspunsurile la aceste întrebări specificăm:

(a) Castonguay consideră că un program de formare în psihoterapie este optim doar dacă implică 5 faze distincte (Castonguay, 2005, p. 387):

(1) pregătirea – unde studenții începători învață despre instrumentele de bază ale intervenției terapeutice, instrumentele acceptate de majoritatea clinicienilor;

(2) explorarea – unde studenții sunt încurajați să intervină cu diferite orientări;

(3) identificarea – unde studenții alocă mai mult timp pentru un studiu de adâncime într-o școală, orientare terapeutică aprofundată anterior;

(4) consolidarea – unde studenții se așteaptă să extindă cunoașterea acumulată și să abordeze diferite roluri și să practice diferite modalități de intervenție;

(5) integrarea – unde studenții vor fi solicitați să aprofundeze, să extindă cunoașterea lor, să acumuleze experiență și la celelalte orientări care nu au fost „apropiate sau agreate inițial”.

Castonguay atrage atenția că, pentru evitarea atitudinii „totul sau nimic”, se încurajează cursantul pentru a trata cu respect toate meritele orientărilor abordate (conceptual, practic, epistemologic) și să adopte constant o atitudine „open mind”.

(b) Răspunsul la această întrebare îl vom da printr-o analiză a stagiului de formare propus de Asociația de Cercetare, Consiliere și Psihoterapie Integrativă (ACCPI), stagiu care este prezentat pe site-ul asociației www.psihoterapie-integrativa.eu.

Programa de formare reflectă modelul integrativ strategic al sinelui. Modulele de dezvoltare personală se concentrează pe posibilele probleme ce apar în activitatea viitoare a cursantului și sunt și o „dezvoltare practică” a factorilor comuni prezentați în programa de formare. Supervizarea are drept componente:

- formare în supervizare (**psihoterapia tulburărilor depresive; psihoterapia tulburărilor de anxietate; psihoterapia tulburărilor de comportament alimentar; psihoterapia schizofreniei – un model integrativ; psihoterapia tulburărilor de personalitate; psihoterapia tulburărilor adictive; psihoterapia tulburărilor de somn; psihosomatica; psihosexologia; psihoterapia copilului și adolescentului** abordate din perspectiva psihoterapiei integrative strategice);
- supervizarea practicii psihoterapeutice în grup;
- supervizarea individuală (importantă pentru toți terapeuții aflați în supervizare).

Știm deja că experiența și multiplele fațete ale experienței umane nu sunt cuprinse, oricât de multă stăruință ar fi, de o singură orientare majoră.

Castonguay și Consoli; Jester (2005) menționează că eforturile ar fi mult mai eficiente dacă s-ar aborda o mare direcție psihoterapeutică și acolo să se aprofundeze cercetările, decât să se creeze noi școli care pot simplu să conducă la reinventarea roții! Sau este mai indicat să se penduleze între două orientări majore și să se aducă descoperirile, dezvoltările, într-o orientare din cele două. Castonguay menționează aici

modelul cognitiv – interpersonal al lui Safran (1998, Safran & Segal, 1990) ce oferă un cadru solid conceptual cu accentuarea exact a dimensiunilor fundamentale pentru obținerea unor rezultate bune în practica psihoterapeutică. Castonguay consideră cu Safran a fost capabil să extindă scopul terapiei cognitive în interiorul unui model coeziv pentru că a extins formarea sa în abordarea cognitivă și a făcut un „pelerinaj” între orientările umanistic și psihodinamic (Castonguay, 2005, p. 387).

Modelul propus de noi (Drobot, Popescu, 2005; Popescu, Vișcu, 2016) denumit modelul integrativ strategic al sinelui și psihoterapia integrativă strategică derivată din modelul menționat nu sunt sau poate că sunt o „reinventare a roții”... Cu siguranță că vor urma multe studii și cercetări derivate din model. În acest sens, încurajăm colegii din formare și studenții Facultății de Psihologie de la Universitatea „Tibiscus” din Timișoara să ni se alăture și să dezvoltăm modelul; stimulăm crearea unui stil personal terapeutic, de cercetare. Posibil că ceea ce considerăm nou în model este - așa cum a menționat Castonguay - o redescoperire, cu o altă denumire, a ceea ce a fost deja. Ne asumăm criticile și observațiile constructive. Ca direcții de cercetare, dezvoltare a conceptelor din modelul integrativ strategic al sinelui, menționăm:

- elaborarea unui cadru de dezvoltare umană;
- dezvoltarea conceptelor fundamentale: sine bazal, sine central, sine plastic, sine extern; model intern de lucru (MIL); hărți neuronale (rețele neuronale); axe psihologice (Biologică, Cognitivă, Emoțională, Psihodinamică, Familială, Existențială);
- elaborarea modelului în tehnologia 3D;
- elaborarea, descrierea modelului de supervizare în psihoterapia integrativă strategică etc.

Suntem receptivi la crearea și dezvoltarea de echipe interdisciplinare în realizarea de cercetări și studii despre model și psihoterapia integrativă strategică. În acest sens, s-a propus un plan de cercetare în cadrul Centrului de Cercetări Calitative în Consiliere și Psihoterapie din Universitatea „Tibiscus” din Timișoara, cu focusarea pe unele din temele menționate.

În centrul amintit al Universității „Tibiscus” din Timișoara se propun întâlniri pentru a dezbate teme de interes din model, cu participarea cercetătorilor din universitate, cercetători invitați, studenți din stagiul de formare, supervizare, studenți ai universității. Astfel, stimulăm „furtuna ideilor”, angajarea colegilor în studii și puncte de cercetare.

Așadar, încercăm să dezvoltăm psihoterapia integrativă strategică cu responsabilitate, evitarea atitudinii „totul sau nimic” și fundamentată științifică și nu în ultimul rând promovarea unei atitudini de modestie terapeutică pentru practicianul – cercetător.

În linii mari, „integrarea” în stagiul de formare o tratăm astfel:

- sensibilizarea cursantului cu mișcarea integrativă în primele module de formare;
- abordarea factorilor terapeutici comuni;
- descrierea modelului integrativ strategic al sinelui și abordarea în următoarele module a axelor psihologice;
- tratarea modulelor speciale (psihoterapia cognitiv comportamentală, psihanalitică, psihoterapia pozitivă, psihodrama, analiza tranzațională etc.);
- tratarea aptitudinilor necesare în psihoterapie (aptitudini verbale, argumentative);
- modele de formare în psihoterapia integrativă strategică a copilului;
- oferirea de materiale pentru învățare: manuale, articole;
- formatorii recomandă literatura obligatorie între modulele de formare, dezvoltare personală, supervizare, a lucrărilor de referință din marile orientări psihoterapeutice;
- includerea în examenele de finalizare a stagiului de formare, dezvoltare personală și supervizare a bibliografiei obligatorii din orientările

psihoterapeutice etc.

La începutul formării furnizăm și insistăm pe construirea conceptelor fundamentale: alianță și relație terapeutică, cadru terapeutic, factorii comuni, învățarea conceptelor din perspectiva asemănărilor și deosebirilor din orientările terapeutice. Astfel, stimulăm și susținem parcurgerea unei bibliografii obligatorii și orientările din psihanaliză, cognitiv-comportamentală, umanist-existențială.

Considerăm că drumul până la învățarea, operaționalizarea modelului integrativ strategic și practicarea psihoterapiei integrative strategice este asistat de către formatorii acreditați în psihoterapia integrativă. Ca formatori psihoterapeuți suntem atenți la nevoile colegilor noștri, la stilul lor de învățare, la motivația lor de dezvoltare personală și profesională. Este un drum lung și solicitant să fii „bombardat” informațional, să înveți corect conceptele dintr-o orientare fundamentală, să și lucrezi cu tine, să te transformi în beneficiul tău și cel al viitorilor clienți/pacienți.

Cursanții se formează, învață, se dezvoltă din punct de vedere integrativ, cu o atitudine prudentă, echilibrată „aici și acum”, cu respect pentru alte orientări terapeutice. Pregătirea cursantului pentru a fi un psihoterapeut integrativ strategic este asemenea intrării într-un ocean; se realizează asistat de psihoterapeutul formator, pașii săi fiind monitorizați, primește informații și este stimulat să caute informații. Aceștia sunt pașii pe care îi face când este „ținut de mână” de psihoterapeutul formator și nisipul este încă simțit sub picioare. Treptat, pământul nu se mai atinge, dar cursantul știe că, întinzând o mână, îl găsește pe psihoterapeutul formator. Apoi, se depărtează tot mai mult în largul oceanului, înoată singur și „geamandurile” permanente, constituite de axele psihologice, rămân un sprijin - câte una - fără a le pierde din vedere pe celelalte. Astfel, terapeutul care a învățat deja să înoate singur, are încredere în sine. Formatorul și supervizorul sunt, poate, la țărmul oceanului cu alte grupe de studenți, care vor la, rândul lor, să învețe să înoate, în stilul propriu, în oceanul psihoterapiei integrative strategice.

**LOREDANA-ILEANA VIȘCU
OANA-MARIA POPESCU**

Bibliografie

1. Castonguay, L.G. (2005). Training Issues in Psychotherapy Integration: A Commentary, *Journal of Psychotherapy Integration*, Vol. 15, No. 4, 384 – 391.
2. Castonguay, L. G. (2000). A common factors approach to psychotherapy training. *Journal of Psychotherapy Integration*, 10, 263–282.
3. Drobot, L.I. & Popescu, O.M. (2013). *Manual de psihoterapie integrativă*. București: Ed. Didactică și Pedagogică.
4. Popescu, O.M. (2016). *Psihoterapie integrativă strategică. Teorie și aplicații practice*. Craiova, Ed. Liber Mundi
5. Safran, J. D. (1998). *Widening the scope of cognitive therapy*. New York: Jason Aronson.
6. Safran, J. D., & Segal, Z. V. (1990). *Interpersonal process in cognitive therapy*. New York: Basic Books.

CE AR FI DACĂ?

Oare apucăm, în tumultul vieților noastre atât de agitate și trepidante, perfect calate pe ritmul impus nouă, tuturor, de acest nou secol al vitezei să ne punem, măcar pentru un moment scurt și trecător, întrebarea referitoare la aspectul urbanistic, dar și general uman sau de fiecare zi în care nu am mai vedea gunoaiile de la marginea satului, de pe străzi sau de lângă cimitir, aruncate eventual discret prin șanțuri, pentru a fi mascate subtil de tufele de porumbe sau de măceș, eliminate definitiv și irecuperabil din „vatra satului”, arzând câteodată mocnit sau doar fermentând fetid, dar venind, pe ici, pe acolo, cu petele de culoare zgloabii și neașteptate date de irizările cromatice ale „plasticurilor” nedegradabile?

Ce ar fi dacă nu am mai vedea, aceleași, recente sau de mult uitate, grămezi de „balastru”, de nisip sau de sort acoperite de vegetație ori de vreun nailon pe alocuri putrezit sau ars de soare prin găurile căruia se ițește liniștit iarba cea verde de acasă sau vreun puiet îndrăzneț și obraznic de prun ce vin să refacă, din perspectivă ecologică, natura pierdută a acestor omniprezente mormane ce au fost lăsate pradă elementelor și găinilor, ce răcăie prin ele, împrăștiindu-le cu entropică meticulozitate până ce devin una cu nivelul solului, integrate finalmente în pământul care toate le suferă?

Cum ar fi dacă nu am mai vedea, aceleași stive de țigle, întregi sau sparte, mormane de cărămizi de diverse generații sau fabricații, bolțari prăvăliți, BCA-uri ușor înverzite și obosite de vreme sau mai contemporanele Porothers, în diverse stadii de degradare accentuată, acoperite sau nu (cu nailonul de rigoare, desigur), dărâmate pe alocuri sau încă în picioare, alături de niște jgheaburi ruginite sau vreo ușă verzuie de fier cu frumoase geamuri matisate sparte, așteptând să împlinescă niscăi vise sau să zidească vile visate și proiectate în incertitudini viitoare, pe cât de aventuroase și insondabile, pe atât de nesigure și improbabile?

Sau ce ar fi dacă nu am mai vedea aceste tot mai la modă „ditamai cășile”, ce apar ca ciupercile după ploaia deșănțată a pasiunii constructiviste sau construcționiste pentru a se înălța două-trei nivele pentru doi, trei locatari, înconjurate de ale lor curți betonate, având toate – fără nici cea mai mică excepție – „barem o țără dă balcon”, cum nimerit zicea cineva care, evident, știa ce spune, cu de acum clasică orhidee din geamul termopan ce se profilează ușor și delicat pentru a se detașa gingaș de pe fondul

perdelor discret aurii cu sugerate, dar finuțe nuanțe de mov albăstrui?

Și cum ar fi dacă nu am mai vedea acele mici case într-o rână sau aduse de spate, dotate opțional cu un termopan prin care se zărește iluministul bec de 25 de wați spânzurat de un fir în chiar centrul tavanului, cu pereții crăpați și desfăcuți de un fermoar invizibil, gata să se prăbușească din cauza unei antene satelit ce atârână parcă prea greu pe o fundație slăbuță și ieftină, executată *in illo tempore* în pripă și evident de mântuială, condamnată la preluarea apelor pluviale din burlanul ce se termină, brusc și fără nici o replică, lângă peretele adăugat ulterior?

Dar ce ar fi dacă nu am mai vedea bântuind pe străzi câinii noștri comunitari, mici sau mari, albi, negri sau tărați, văzându-și netulburați de viața lor socială și, din când în când, de cea maritală ce ne aduce cu inepuizabilă dărnicie proaspete generații de noi exemplare, mai mult sau mai puțin pestrițe, ce vor lătra sau urla, ziua sau noaptea („dar lasă-l să latre, că de aia-i câine!”), pe străzile satelor noastre fără prea multe trotuare, dar pline, mai ales prin week enduri, de diverse sonorități popular-manelistice ce inundă fertil urbea cu generozitatea decibelilor și altruismul volumului irepresibil.

Totuși cum ar fi dacă nu am mai vedea și alte orătănii înaripate sau nu, ca de exemplu pui micuți și drăgălași, găini mature și demne, cocoși mândri și țanțoși, vreo turmă de oi alături de diverse găște, rațe, curci, bibilici sau Kredli lăsate pur și simplu afară pe stradă, pe spațiul public sau al altora, alături de cai priponiți te miri pe unde, capre zburdalnice și neastâmpărate sau vaci ce merg agale și imperturbabil, marcându-și domol trecerea pe drumul mare sau pe gazonul omului, atât dimineața devreme cât și în fapt de seară, când turmele urc și buciulul sună cu jale?

Și ce ar fi dacă nu am mai vedea aceste intruziuni abuzive în spațiul public, lipsit de tradiționalele rondouri cu flori multicolore, acolo unde actualmente stau una sau două-trei mașini monocrome, „măcar un giban” dacă nu chiar vreun tractor uns și cu noroiul până-n gât, pluguri, grape sau discuri ruginite și uitate de lume, vreo remorcă irizată în nuanțe incerte, de obicei fără un cauciuc, întotdeauna într-o rână căreia îi face cu ochiul geamul spart al unei mașini de contrabandă luată ieftin „de la Germania” și ajunsă în șanțul unde se scurg alene scursorile de prin case.

CĂTĂLIN NEGREA / ECLECTIC FISH / ARTĂ DIGITALĂ

Dar cum ar fi dacă nu am mai vedea prunii, veșnicii și practic unicii reprezentanți ai pomiculturii rurale, rupți jalnic sau crăcănați de prea mult rod, sprijiniți și susținuți aproximativ de jalnice cârje à la Dali, dar care, la început de august, îi invită pe toți, cu mic cu mare, copii nevinovați sau biete bătrâne sprijinite în baston, șomeri vânjoși sau aproape deficienți, femei tinere de vârstă incertă sau bărbați ușor trecuți, fiecare cu gălețușa sa de plastic de la ultima campanie electorală, strângând prețioasele prune de prin iarba proaspăt cosită pentru această atât de așteptată perioadă a calendarului agricol.

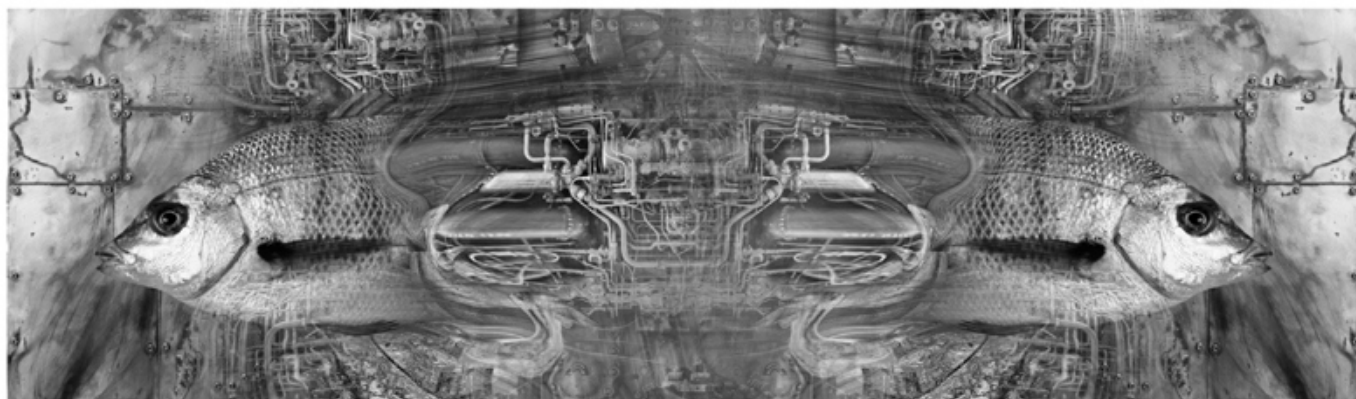
Oare ce ar fi dacă nu am mai vedea prin porțile vraiste sau prin plasa aproximativă a gardului, mai mult sau mai puțin vertical, acele curți pline de lemne putrezite, cărămizi desperecheate și țigle sparte, diverse grămăjoare de beton sau doar moloz, anumite table zincate sau doar ruginite, dimpreună cu nelipsitele „droturi”, ca și alte lucruri vechi sau de la bunicul, ce nu pot fi, oricât am încerca, enumerate exhaustiv în diversitatea și futilitatea lor sfidător dadaistă, ce continuă să rămână exact acolo unde au fost abandonate în cine știe ce mare și temerară inițiativă prematur înecată în cotidianul Neumarkt?

Unde am fi dacă nu am mai vedea aceeași drojdieri degradați, respectiv bețivii sau alcoolicele băutoare de cafea întărită și îmbunătățită, ce se înființează de dimineață cu poantele lor răsuflăte, dar găunoase și care vin cu falacioasa lor veselie de duzină „la prima oră” spre *boutique*-ul din sat unde cumpără (din minimul garantat) facil și nonșalant „pe caiet”, din alocația copiilor sau pensia de boală, ajutorul social sau cel de handicap, nedespărțiți de conștiința muncii irevocabil epurată și definitiv dezangajată de alcoolul ieftin ingerat festiv, oră de oră și zi de zi, cu precădere în numeroasele sărbători roșii din calendar?

Deci ce ar fi dacă nu am mai vedea, auzi, mirosi sau altfel percepe, în satele noastre, toate cele de mai sus? Am vedea poate sau chiar ne-am crede

transpuși în vreun sat german sau austriac, olandez sau englez, maghiar sau francez... Desigur că tabloul creionat mai sus nu ar fi complet dacă nu am aminti aici și excepțiile care, după cum se știe din popor, nu fac decât să întărească omniprezența regulii. Căci acel om ușor cărunt ce stătea întins în iarba din fața casei și studia cu atenție un manual de engleză este o excepție cel puțin la fel de remarcabilă ca cea reprezentată de o casă cu ferestrele deschise prin care se vedea o bibliotecă întinsă pe tot peretele. În aceeași notă excepțională sunt și curțile în care se văd diverse conifere – care, în grai popular, sunt cu toții „brazi” – puse acolo doar din motive estetice cu toate că același grai popular spune că aduc lacrimi, moarte și deci singurătate (pentru că secreția de rășină a bradului duce, într-o elucubrantă gândire analogică, la ideea că ar „plânge”).

Dar nu vrem să facem aici un amănunțit și eventual exhaustiv studiu antropologic, sociologic, etnologic sau etnografic, ci, legându-ne de câteva relevante exprimări, încercăm să atingem o coardă mai degrabă psihologică, vizavi de aspectele trecute în revistă mai sus. Cineva, care locuiește într-un mare oraș, auto-intitulat „copil de betoane”, spunea odată, purtat de propriile visări, aspirații sau proiecții, că „Satul românesc trebuie preservat așa cum este!” Altcineva se încălzea duios mnezic la gândul că satul copilăriei sale era net diferit ca aspect de ceea ce descriam adineauri. Date fiind aceste exemple ce contravin flagrant cu aspectele menționate mai sus ne putem pune întrebarea care părere (căci vorbim desigur la nivel de doxe) este mai avizată? Este cumva cea a descrierii realiste și lipsite de orice fard sau machiaj a ceea ce poate fi perceput și înregistrat cu organele de simț sau cea filtrată de indelebile amintiri din copilărie și alte încrengături de inegalabil iz poetico-pitoresc.

Căci ne este ușor să vorbim, așa într-o discuție, să ne mai treacă timpul, despre un sat, respectiv despre *Satul* ce trebuie preservat atâta timp cât stăm departe de el în apartamentul nostru încălzit central (cu baie, apă curentă și tot confortul), de unde gândim sau mai degrabă visăm colorat edulcorate versuri ale unei seri pe deal, unde buciul sună...

Remarcăm aici două perspective asupra aceluiași lucru: una e cea realistă, ce ia lucrurile așa cum sunt ele în concretețea și materialitatea lor palpabilă, descriptibilă și ineluctabil documentabilă. Cealaltă, nerealistă sau de-a dreptul ireală, inspirată și colorată cu larghețe de poeziile claselor primare, de nenumărate emisiuni TV ce prezintă *flash-uri* atent selecționate de reporter și echipa de filmare despre lumea satului, despre tradițiile strămoșești, despre datinile de la țară sau despre obiceiurile de sărbători. Se ridică, în atare context, întrebarea cum de un adult, „om cu scaun la cap” sau „în toată firea”, nu vede *ceea ce este*, respectiv nu înregistrează cu proprii lui ochi, ci percepe doar cu „ochii minții”. Vorbim aici de o privire (asupra lucrurilor) imaginativă și intens colorată de amintiri de genul „Copii, scrieți o compunere cu titlul: Ce am făcut în vacanța mare” la care toți ca unul relatează cum au fost la bunici la țară și ce frumos era pe acolo... O cel puțin la fel de serioasă influență au exercitat și continuă să exercite emisiunile difuzate parcă obligatoriu duminică dimineața, cu diverse povești din bătrâni care puneau la sfârșitul anului douăsprezece cepe în geam pentru a ști cum va fi vremea în lunile anului care vine...etc. Toate acestea se stratifică siropos și inocent, candid și fixist în memorie pentru a forma bazele colective ale judecăților adultului. Drept rezultat, avem perspectiva unui copil inocent și credul ce îi șoptește în ureche adultului ce părere să emită despre lumea satului sau eternitatea ce s-a născut acolo. Dar unde mai este loc pentru adultul din adult dacă locul lui e ocupat de un copil? Se pare că și în acest caz puterea minții e net superioară puterii realității. Ceea ce se vede concret și la fața locului, documentabil fotografic sau filmic dacă e nevoie, este trecut cu vederea sau ignorat pur și simplu pentru a fi înlocuit și acoperit de ceea ce este într-o minte ce minte.

Cum, oare, ceea ce este real și sare în ochi nu este perceput ca atare sau dacă este, nu pare să fie remarcat în cheie realistă pentru că imixtiunea

mentalului vine și acoperă sau discreditează într-atât realitatea încât aceasta își pierde cu desăvârșire acuta și revoltătoria gravitate din fața omnipotenței interogativului „Ce să-i faci?” sau absurdului exprimat apodictic „Eh, n-ai ce-i face!”, subminând ușor insidios, dar hotărât tiranic orice posibilitate a vreunei discuții ori problematizării. De fapt, incompatibilitatea este atât de mare între cele două poziții creionate anterior încât nici măcar nu se pune problema vreunei discuții. Ceea ce este remarcabil e tocmai facilitatea falsificării falacioase a percepției realității până într-atât încât șocul realului se scufundă iremediabil într-o masă amorfă ce nu mai poate impresiona prin nimic, dar care reușește să se exprime prin filosofia lui „lasă-mă să te las”, instaurat monopolist și absolut în judecăți și priviri.

Ce remarcabilă putere de influențare are acea „lume din cap”, pe care o descria Canetti în romanul „Orbirea”, încât se ajunge pe nesimțite și totuși atât de facil la „un cap fără lume”, ce trăiește legal, lejer și lesne detașat într-o „lume fără cap”. Pe cât de desprins sau rupt de lumea ca lume, pe atât de prins, captiv sau prizonier al unui cap atât de mare și încăpător încât pare că poate cuprinde o întreagă lume. Dacă însă stăm să ne gândim mai bine, raportul dintre capul fără lume și lumea fără cap este totuși disproporționat, măcar pe alocuri. Lumea, de fapt, nu are cum să „încapă” într-un cap, respectiv nu poate fi cuprinsă mintal datorită în primul rând incomensurabilității raportului. Și totuși pare că înghesuită, gătită și cu totul fărâmițată, deformată și fragmentată, ruptă de orice contact nemijlocit cu imanența realului, lumea se lasă cuprinsă de mentalul social bine frăgezit și preparat, atât comunicațional cât și mediatic. Toate intrările sunt mijlocite, respectiv mediate (la propriu și la figurat, bineînțeles). Și tocmai în această mediatizare intervine, respectiv prin atare mijlocire se inoculează ideea că „noi” avem habar de ceea ce este real „că am văzut io la televizor!” sau, în variantă auditivă „așa o spus ăștia!” Da, „noi” avem habar de cum stau lucrurile pentru că știm, la nivel pueril, desigur, dar suficient pentru a merge, din punct de vedere cognitiv, pe pilot automat, la modul cel mai sigur pe sine, cu încredere și certitudine chiar, lipsit de îndoieli, nesiguranțe sau incertitudinile ce caracterizează spiritele cuprinse în solitare ascensiuni maslowiene.

CĂTĂLIN NEGREA / ECLECTIC FISH / ARTĂ DIGITALĂ

Actualitatea mediatică nu încetează să ne bombardeze cu tot felul de accidente, crime, catastrofe, nesfârșite și mereu reluate și/sau repetate sfârșituri ale lumii, teroriști sau veri caniculare în care a plouat cel puțin odată pe săptămână, adică numai evenimente dinamice, îngrijorătoare și măcar destabilizatoare, se caută, prin puterea atât de necesară a compensării, inconștient și vag subliminal, repere solide, stabile și ușor accesibile. Calități ce pot fi regăsite facil în trecutul „regrețiștilor” sau în dulcile amintiri din copilăria vieții de la țară. În acest sens viața la țară, cu conservatorismul ei inerent, se evidențiază în forță ca unul din puținele repere stabile într-o lume ce se mișcă informatic anapoda, din ce în ce mai aiuritor. Și desigur nici un reper nu poate funcționa ca atare decât dacă este imuabil și inamovibil, respectiv își păstrează conservativ aspectul înregistrat în mica noastră copilărie: căci unii „de la pașopt ...”, alții „de mici copii...”. Este de altfel cunoscut cât de mult, tare și adânc se cimentează mirabila sămânță a amintirilor noastre, cu cât mai departe în timp, cu atât mai „beton”, cu cât mai des povestite, cu atât mai „beton-armat”.

Primul aspect psihologic referitor la amintirile copilăriei este deci soliditatea lor, respectiv o duritate inabordabilă ce se constituie apropiindu-și măcar câteva atribute ale sferei parmenidiene: indivizibilitate, imobilitate, imuabilitate. Putem de asemenea să ne gândim la monadele leibniziene care nu pot fi influențate de factori exteriori, nu pot fi alterate sau transformate, căci după exprimarea filosofului „monadele n-au ferestre”. Al doilea aspect psihologic legat de amintiri vine în raport cu timpul ce trece inexorabil și pe toate le acoperă. Amintirile legate de trecut sunt acoperite de nenumărate straturi de prezent (prea repede devenite trecut și ele). Această adevărată cavalcadă a „trecuturilor” ajunge să fie îngropată lesne și pe nesimțite în zone ale minții nu foarte conștiente,

căci conștientul trebuie „să facă loc” altor neconținute „prezenturi” ce se îngheșuie buluc dinspre experiențele noastre zilnice. Și desigur tot conștientul (măcar aparent, dacă nu ajutat de filtrele vreunui preconștient freudian) operează datele mnezice extrase din inconștient. Al treilea aspect notabil în privința „trecuturilor” noastre este că ele își creează propria lor anvelopă emoțională (de cele mai multe ori pentru că au fost înregistrate prin coroborare afectivă) ce nu face decât să întărească puterea și impresionabilitatea ce le incumbă. De fiecare dată când se evocă ceva din copilărie apare inevitabil și emoționalitatea aferentă înregistrării mnezice, care, și ea, a fost întărită și solidificată de nenumărate (re)povestiri și retrairi. Drept rezultat, putem avea, referitor la subiectul discuției noastre, dulci amintiri și imagini din copilărie extrase din sectoare ale memoriei infantile pentru a fi coroborate și fardate de poeziile atent alese ale claselor primare sau de superficiale spoieli mediatice de duminică, regizate să atingă coarde emoționale; tot acest *mixtum compositum* va da apoi la adult doxe invulnerabile la orice realitate sau privire obiectivă, rezistente la orice provocare dialogică externă, întinse în toate direcțiile unui (sub)conștient colectiv inatacabil, imbatabil și incurabil. Cu timpul și cu cât înaintăm în vârstă pendularea permanentă între emoționalitate și memorie, între amintire și povestire își statuează propriul *momentum* ce pare, asemenea pendulului lui Foucault, să nu se mai poată opri din mișcarea în același plan, chiar dacă globul terestru își continuă rotația inexorabilă.

ZENO GOZO

DESPRE „DEMOCRAȚIA COLONIALĂ”

Reamintindu-ne, revoltat, dezamăgirea și ponoasele anilor postdecembriști, economistul și publicistul Ilie Șerbănescu, fost ministeriabil, prea bine cunoscut în spațiul mediatic, demonstrează (scrupulos) și denunță (vehement), într-o recentă apariție editorială (*România, o colonie la periferia Europei*, Editura Roza Vânturilor, 2016), „virajul colonial” al *capitalismului postcomunist* din România. Țara, jecmănită de străini și de obedienți vătăfi autohtoni, cum zice autorul, a devenit „o anexă de consum”; și, bineînțeles, ocupă „un loc codaș consolidat” în noua configurație a arhitecturii europene, UE fiind „un imperiu prost organizat și gestionat”. Încât, cu „viteză istorică”, am devenit chiriași în propria țară, *deciziile de fond* nefiind în mâinile noastre. Iar capitalul străin (intangibil?) este cel mai mare evazionist fiscal. În plus, elucubranta îndatorare nu a creat ceva durabil, penalizând, de fapt, generațiile viitoare. În bejenie pornind, românii au „viitorul amanetat” și se îmbată cu iluzia parteneriatului, când, de fapt, judecând onest, acceptă vasalizarea; adică pierderea controlului național în ecuația resurse / pârghee, în economie și nu numai. De la dictatura proletariatului de altădată am trecut la o voioasă *democrație colonială*, afirmă Ilie Șerbănescu, cu probele la îndemână, de-ar fi, de pildă, soarta referendumului, sfidând votul popular, fără a mai lungi lista altor „demonstrații de colonialism”. Doar românii neinformați mai pot crede că avem capitalism veritabil în țară; mai mult, România are mai mulți stăpâni și acest inedit *colonialism colectiv* joacă și cartea dezmembrării. Soarta teritorialității depinde de „noul deal” Moscova / Washington, ceea

ce diplomația noastră, mereu slugarnică, pare a ignora. Încât, alături de autor, trebuie să recunoaștem că în epoca noastră turbulentă „colonialismul este în ofensivă”. Reamintim că și Petru Ursache îmbrățișase ideea, constatând că antropologia, împinsă într-o direcție „de neînțeles”, a devenit, prin politizare, o *știință neocolonială*, supusă, așadar, unei „colonizări forțate”. Ideologia divertismentului ne-a transformat în „sclavi fericiți” (cf. O. Hurduzeu). E drept, nu avem de-a face acum cu o brutalizare doctrinară, ci cu o insidioasă strategie consumeristă, transfigurată – mediatic – într-o „religiozitate emoțională”, constata Jean-Claude Guillebaud (v. *Problema mediatică*, în *Le Débat*, nr. 128/2006), angajând fidelități flexibile și conexiuni aleatorii.

În trecutul regim, România „sovietizată”, cu o ideologie și un regim de import, a fost, cu deosebire în primii ani postbelici, tot o colonie; ca „țară frățescă” a fost nemilos spoliată. Iar *experimentul comunist*, dincolo de primitivismul ideologic („comunismul real”, încarnat, fiind străin de ideile lui Marx), s-a dovedit, prin dirijism, așa cum prevăzuse Lenin, un *capitalism de stat*: centralizat, calculat, controlat, socializat etc., născând *elita etatistă* (burghezia roșie), conjugând regimul polițienesc cu dictatura de dezvoltare. Cu acel salt industrial (costisitor), îndepărtându-ne de interbelicul aproape feudal, dar păstrând opresiunea și divizarea socială. Din care, după '89, a înflorit „capitalismul gangsteresc”, cum scrie Doru Pop, deplângând absența unui dialog onest al inteligențelor în spațiul public de la noi, refuzând delirul propagandistic.

Or, moraliștii globalizării au la îndemână un subiect inepuizabil, supus tirului criticist: cultura „de consum”. O piață globală înseamnă, negreșit, și globalizarea consumului. Dar internaționalizarea mass-media asigură, în primul rand, difuziunea culturii occidentale, impunând „McDonaldizarea” (Tom Linson, 1990), „coca-colonizarea lumii” (Hunnerz, 1999), standardizarea (simptom al unei civilizații în declin, după A. Toynbee). Modernizarea înțeleasă ca occidentalizare pregătește, după multe voci, tranziția spre cultura universală. N-ar trebuie să uităm că astfel de experiențe imitative, transferul de tehnologie, preluarea tehnicilor de *human engineering* și management și, îndeosebi, proliferarea modelelor de consum alimentează tensiunea dintre omogenizare și eterogenizare. Firește, interpenetrarea în epoca planetară nu poate fi evitată; metisajul e inevitabil, dreptul la diferență e și el clamat zgomotos. Dar, ne întrebăm, modernizarea are alternative? Poate fi închipuită altfel decât prin arhetipul de sorginte euro-americană? În plus, *cultura societății de consum* exprimă rolul de lider al Occidentului, în pofida unor suspiciuni și adversități, iscate de această extensie planetară. Acum *hiperrealitatea* lui J. Baudrillard, avalanșa de simulacra, chiar dacă nu elimină din ecuație condiția habituală (clasă, generație, educație) și reacția de indigenizare, fac din consumerism vectorul unui proces numit (impropriu, după noi) *westernization*. Și care, întruchipând teza dominației culturale a și fost taxat drept anticultural. Alexandr Kiossev vorbea chiar de „*auto-colonizare*”. Cum SUA reprezintă port-drapelul acestei direcții este limpede că ofensiva critică îndreptată spre „prima societate globală din istorie” nu putea menaja *americanizarea* cu apetit imperialist. Discursul mondialist crește la umbra acestei temeri. El manevrează un concept vag, proteiform, dușmănit de cei care se manifestă apocaliptic, îmbrățișat apologetic de alții, care, dimpotrivă, văd în „noul cosmopolitism” soluția conviețuirii. Convergența tehnologică și presupusa naturalizare a modelelor culturale, în numele ofertei

globale de modernitate, nu pot evita conflictele de interese cu teritoriul-gazdă. Iar *multiculturalismul*, ancorat în zona ideologicului, fluturat ca panaceu, se dovedește o vorbă goală câtă vreme n-are suportul educației multiculturale. Abia multiculturalitatea favorizează coexistența culturilor, cunoașterea și interpretarea lor din unghiul antropologiei culturale. Dincolo de efectele benefice ale unor programe și acțiuni politice, lansate în societățile de mare diversitate etnică, confruntate cu problematica delicată a imigranților, multiculturalismul slujește, de fapt, doctrinei corectitudinii politice, dezavuată acum la nivel instituțional chiar în context american. Nu știm dacă „zilele corectitudinii politice sunt numărate”, cum s-a afirmat. Prin *Political Correctness* s-a ajuns, în conflict cu valorile tradiționale americane, la eclectism și totalitarism soft, politici de uniformizare și consens manipulat; și, mai ales, la supremația gălăgioasă a *drepturilor de grup* (group rights), implicit a identității de grup, noul tribalism erupând prin protecționismul minorităților agresive. Faptul că intelectuali de calibru denunță „filosofia” corectitudinii politice ar trebui să dea de gândit adeptilor de la noi. Și dacă *intoleranța progresistă*, propusă cândva de H. Marcuse (vizând „educarea” majoritarilor) era prizată de contracultura anilor '60, deconstruirea libertății burgheze (văzută ca instrument de dominație) ne aruncă într-un relativism care dinamitează chiar valorile-reper. Plonjăm în haosmosul râvnit de postmoderni. Acuzând totalitarismul epocii luminilor, născând o cultură hegemonică, teoreticienii de azi observă, pe bună dreptate, prin lentilă gramsciană (printr-un marxism reciclat, așadar) că vechiul și obsesivul determinism economic a devenit un insidios determinism cultural. Studiile serioase denunță „înșelăciunea diversității”, care, sub flamura colectivismului multiculturalist aduce la rampă grupurile de putere, pozând într-o marginalitate „fără voce” (voicelles), dictatorială, de fapt.

Iar globalizarea își vede de drum fiind, deopotrivă, o realitate și un proiect. Ascultă ea de logica managerială (global marketplace) sau a scăpat de sub (orice) control? Inițial, *mondializarea* (Théodore Lewitt, 1983) privea convergența piețelor, asigurând într-o lume concurențială omogenizarea stilurilor de viață. Treptat, transnaționalizarea, departe de a se limita la sfera financiară, a impus reconstrucția instituțiilor internaționale sub semnul unei *pax americana* și a provocat alertă identitară. Este indubitabil că ipoteza egalitarismului cultural (a relațiilor interculturale egalitare) nu stă în picioare, după cum tentativele de asimilare și reducionism, de subminare a culturilor majoritare prin devalorizare nu pot rămâne fără replică. Câmpul cultural este tensionat. Ideologia globalitară crede într-un numitor comun transnațional. Dar, sub ofensiva *Netwar*-ului, se perpetuează o lume asimetrică și asincronă, cu responsabilități dizolvate. Pe de altă parte, *rezistența* la tăvălugul globalizării se manifestă, uneori, virulent, afișând credința în standardele culturii proprii (norme, valori), sfârșind într-un etnocentrism intratabil. Sau impunând, ca proces invers, fragmentarizarea / parcelarea lumii printr-un interes excesiv, autonomizant, acordat comunităților religioase, ocupaționale, regionale; deci contraculturilor sau subkulturilor ancorate în local.

Dar globalizarea se anunță ca „destin implacabil”. Invazia electronică la care asistăm a configurat o „eră de masă” (*mass-age*), o lume media în mișcare, nescutită de ceea ce s-a numit „eroziune

electronică”. Să fie, în acest context, supremația Vestului inatacabilă, asigurată pe termen lung? Ni se pare îndoielnic. Mai ales că actualul raport de forțe este în necurmată prefacere (iscând alianțe imprevizibile) iar *ponderea demografică* a Occidentului a scăzut vertiginos (reprezentând aproximativ 14% din populația lumii). Rolul SUA de gardian al civilizației, ca pretins „șerif planetar”, dincolo de costuri, ascunde pericolul malefictității dacă își propune să corecteze, prin forță, ordinea actuală, aflată, se vede bine, într-un echilibru precar. Cândva cercetările etnologice se centrau pe sublinierea diferențelor culturale în societățile exotice; azi, interesul pare a se fi deplasat spre evidențierea fondului comun al *omului global* vs *omul local*, în contextul unor confuzii care fac carieră, echivalând argumentul democratic (mediatic), de tip plebeu, cu cel cultural (elitar). Încât, insidioasa presiune totalitară, antrenând ofensiva subculturii (*pop culture*) relativizând valorile devine, în termenii lui Jack Goody, chiar „procesul de ștergere” a culturilor locale. Bazându-se, probabil, pe realitatea decalajelor, Sorin Alexandrescu respingea ipoteza „conspirației” statelor puternice și era convins că noi „nu suntem așa pândiți de globalizare”. Ea bate însă la ușă! Alerta identitară are o solidă motivație și îndreptățit, credem, același Jack Goody vorbea despre *barbaria culturii globale*.

*

Devenind general-accesibilă, cultura s-a „revărsat” asupra societății. Ar fi interesant să urmărim, însă, despre ce cultură este vorba. Devenind piață, mediul cultural s-a extins incredibil, dar, pe de altă parte, după bătălia istorică (văzută de mulți analiști ca un succes definitiv) câștigată de Occident, provocând colapsul comunismului, se cuvine să observăm că etaloanele occidentale sunt *în curs de universalizare*. Evident, ansamblul mediatic, reconfigurând societatea, – devenind un invincibil mecanism ideologic – promovează în forță această cultură. Mass-media, s-a spus, au devenit *arena vieții sociale* și judecătorul ei „public”. În era comunicării, *satul planetar* suportă această globalizare mediatică. Atotputernicia media este indiscutabilă, devenind cele mai importante instrumente de manipulare. Ca vital canal de comunicare socială, mass-media se conștientizează pe sine ca forță, controlând fluxul informațional, arogându-și rolul de „mână invizibilă”. Mai mult, pentru Alexandr Zinoviev, media este chiar „biserica occidentalismului”. Se impune să stăruim asupra acestei constatări, nu fără a aminti că media, în ansamblu, constituie și o prosperă întreprindere economică, această dublă condiție întreținând / favorizând un sistem pervertit de evaluare. De fapt, fundalul hedonistic al epocii maschează virulența ei ideologică, descărcată mediatic sub ambalaje mincinoase. Marșul umanității spre un sens global (confuz și difuz) și-a găsit refugiul în supremația divertismentului. Anesteziată, societatea de azi pare a traversa o „euforie perpetuă” (Pascal Bruckner). Refluxul euforiei e denunțat de noul sindrom care bântuie lumea vestică: *sindromul vulnerabilității*. Re-domesticirea lumii ar fi urgența momentului, câtă vreme chiar Planeta e primejduită. Globalizarea presupune un spor de responsabilitate, identificarea soluțiilor salvatoare, detensionând focarele „tribaliste”, nicidecum refugiul într-o globalizare mediatică narcotizantă, iresponsabilă, de fapt.

Considerată, de unii analiști, plauzibilă iar de către alții cel puțin îndoielnică, *teza imperialismului cultural* (v. Herbert Schiller, *Mass Communications and American Empire*, 1969) a fost reactivată. Evident, e vorba aici de americanizare; adică de un *nou regim colonial* care creează, prin „invazia electronică”, un sistem comercial de difuzare și impune, prin vectorul consumismului, odată cu internaționalizarea bazei economice, o nouă dependență. Procesul se desfășoară alert pe fundalul globalizării comunicării, America încercând o profilaxie la scară mondială, profitând copios de colapsul comunismului. Dincolo de motivațiile consumiste, ipoteza „americanizării”, secondată de o anemică „disidență” europeană (observa Derrida) este, totuși, discutabilă. Se impune, întâi, corectivul caracterului *transnațional* al marilor corporații, subminând hegemonia americană. Apoi, nici ideea integrității (purității) culturale nu stă în picioare. Mai degrabă receptarea devine azi un „proces hermeneutic de apropiere”, crede John B. Thompson, impunând negocierea conținutului simbolic și, implicit, *hibridarea culturilor*, printr-o adaptare (conflictuală) și interdependență crescândă. Nu putem nega inegalitățile de acces, înțelegere, utilizare și, îndeosebi, faptul că „apropierea” produselor media, chiar purtătoare a unor conținuturi simbolice globalizate, suportă, contextual și hermeneutic, pecetea localului. Se refuză, astfel, sensul unidirecțional? Ca *fenomen localizat*, activând resursele simbolice, recepția sfidează, prin transconsumerism, frontierele și alterează sentimentul de apartenență.

Penetranța media, interdependențele în creștere etc., înlătură izolarea economică, conservatorismul cultural, dogmatismul religios și zdruncină sentimentul apartenenței, loialitatea față de grup, tradiții și aspirații. O lume globalizată, interconectată, încurajând nomadismul pare a vesteji etnocentrismul. Totuși, în pofida magiei tehnologice a epocii, instaurând ceea ce s-a numit „societatea mondială”, *reacția identitară* se manifestă la cote de alarmă. Sau ar trebui să fie virulentă. Fiindcă România, devenind, cu „viteză istorică”, o biată colonie (fără ocupație militară, subliniază sarcastic Ilie Șerbănescu), fredonând *aria capitulării necondiționate* are un proprietar „colectiv”. Și când stăpânii se ceartă (se mai întâmplă, nu?), soarta noastră, ca periferie estică europeană, este în mâinile altora, nu prea binevoitori, se știe.

ADRIAN DINU RACHIERU

GESTURILE CARE (NE) TRĂDEAZĂ

CARTEA GESTURILOR

Un „Dicționar ilustrat al gesturilor” este rezultatul muncii și pasiunii unui reputat psiholog și scriitor belgian, Joseph Messinger, un nume de referință în comunicarea nonverbală și a limbajului psihogestual. Apărută la editura *Litera* în anul 2011, cartea are o structură în care se regăsesc peste 900 de gesturi ale limbajului nonverbal, în cele 680 de pagini, a căror parcurgere nu se dorește în mod obligatoriu a fi una fluentă. Elementele se întrepătrund, sunt reluate și dezvoltate din alte perspective, iar intrările sunt ordonate alfabetic în funcție de caracteristici psihocomportamentale sau a părților anatomice, care, la sfârșitul lucrării, trimit la indicele corespondențelor psihoanatomice sau a indicelui anatomic. Deși titlul duce cu gândul la un dicționar în care primează ilustrațiile, în defavoarea unei lecturi complexe, cititorul care se așteaptă la asta va fi uimit: în carte primează explicațiile scrise, cu trimiteri complexe către noțiuni de antropologie, semiotică, psihologie sau analiză tranzacțională, astfel că ilustrațiile exemplifică doar acele gesturi sau grile gestuale mai complexe, a căror exemplificare nu poate fi rezumată în mod singular, ci întotdeauna în legătură cu alte gesturi complementare: mâinile pe șold și privirea acuzatoare, sau o mână la tâmplă și privirea în jos.

Tema centrală a cărții implică teza că orice idee are corespondent un GPM (Gesturi, Posturi și Mimici), unde GPM reprezintă o traducere literală a felului în care acționează climatul mental; astfel, toate ideile din minte au nevoie de un echivalent gestual care să le echilibreze. În prima parte a cărții se elaborează tematica refrenelor gestuale, ca un set de gesturi caracteristice fiecărui individ, în funcție de partea corpului dominantă: la încrucișarea brațelor, domină fie brațul stâng, fie brațul drept, iar în legătură cu alte grile gestuale, fiecare parte a corpului, revelată sau ascunsă, setează un profil individual. Autorul identifică 16 profiluri de bază, în funcție de grilele lor gestuale: combinații specifice de gesturi și posturi, în cele mai banale forme: încrucișarea brațelor, felul încrucișării degetelor, urechea ascultării la telefon (stânga sau dreapta), mâini încleștate, profiluri pe care le descrie într-un limbaj plin de cadre vizuale, dar lăsând cititorul să găsească un corespondent în propria-i realitate. Creativul Autodidact, Narcisicul Promotor sau Tribalul Militant sunt câteva din cele 16 profiluri identificate, în strânsă legătură cu emisfera cerebrală dominantă.

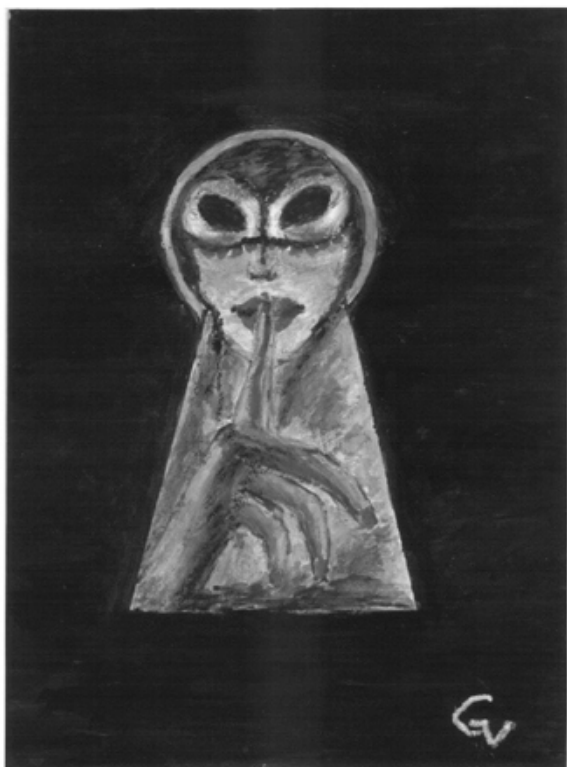
Tot în prima parte a cărții, sunt descrise din punct de vedere simbolic părțile corpului, ca sediu al unei stări, emoții sau trăsături. Fața reprezintă imaginea de sine, gâtul este sediul fricii, genele - al compasiunii, fruntea - simț al prezentului, însă pe parcursul lecturii, multe părți anatomice își găsesc și o descriere culturală, antropologică, validate de povești, mituri și obiceiuri fundamentale străvechi, raportate la psihologia modernă, care nu lipsește din nici o descriere. În ceea ce privește bibliografia acestor repere din alte discipline, ea este săracă, însă fiecare autor este citat în text.

Abandon, Barbă, Intenție (Coduri ale intenției), Introspectiv, Manipulator, Nostalgie sau Păr, sunt doar câteva noțiuni care sunt elaborate din perspectiva gesturilor, unora dintre ele fiindu-le dedicate chiar și 4,5 pagini. Astfel, Barba este, prin repere istorice „un dar al lui Dumnezeu, iar cel care și-o rade nu vrea decât să se asemene femeilor. Aceasta este o faptă nu doar nerușinată, ci și o nedreptate și o nerecunoștință față de Dumnezeu și față de natură, o faptă care le face silă Sfintelor Scripturi...scria John Bwler în sec. Al XVII-lea”. „În Anglia, în perioada elisabetană, se pusea un impozit greu pe bărbi, ceea ce făcea ca numai aristocrații să le poată purta, astfel devenind un simbol al bogăției”. În contemporaneitate, „bărbații își lasă barba să le crească după un moment greu în viață, în semn de doliu afectiv sau profesional. Își schimbă mina ca să-și schimbe destinul. Și barba este, pentru unii, un mod de a se elibera de constrângeri sau de lațul în care au stat

ani de zile, într-o funcție din care au fost „debarcați”. Astfel, prin acest gen de descrieri, autorul revine cu adăugiri în plan fizic, dezvăluind, din nou, complexitatea analizei unei atât de aparent-banale noțiuni, barba, la care „adaugă” Gropița din Bărbie, descriind o curiozitate morfologică, un punct atractiv și o raritate, sau, pe de altă parte, din perspectiva psihoanatomică, dând vina pe strămoșii obezi, burghezii bine hrăniți și privilegiați, ca aflându-se la originea acestui pliu al pielii din bărbie, de aici venind și ideea de șansă asociată gropiței. Un parcurs fascinant care pleacă de la evidente, în istorie, antropologie și cadru contemporan exprimat de mimici, posturi și gesturi. O lectură extrem de plăcută, pe alocuri presărată cu umor și fină ironie, menite să despice, parcă, tot ceea ce devine imoral, fals sau meschin în caracterele umane. Nu lipsesc nici clișeele comportamentale din prezent.

Invitație la discreție, prin „gaura cheii”

Vera Goie

Deși nu face parte din sfera academică, lucrarea de față constituie un bun reper pentru studiul gesturilor, accesibil atât amatorilor cât și celor deja calificați, dornici să cunoască tainele limbajului nonverbal și, mai ales, proveniența și semnificația sa ascunsă. Domeniul stârnește tot mai mult interesul, cu atât mai mult cu cât el deja a fost studiat și „instituționalizat”, însă amendamentul suprem rămâne faptul că fiecare dintre noi posedăm tot ceea ce trebuie să cunoaștem pentru a identifica în mod conștient gesturile la ceilalți, căci în actul comunicării, ultimul cuvânt îl are ceea ce nu se spune, sau ceea ce primim în vizual și decodificăm, fără să ne dăm seama de cele mai multe ori. Un individ își întinde în sus colțurile buzei, gura se întredeschide, ridurile exterioare ochilor se fac tot mai văzute, ochii se micșorează și fața lui exprimă zâmbetul: de aici pleacă întreaga artă a decodificării limbajului, de la ceea ce este evident pentru toți, semn că majoritatea stăpânește, fără să știe deja, această artă a limbajului trupului sau a emoțiilor care se văd pe chip. În profunzime, prin aceleași mecanisme, obiceiul este aprofundat, devenind

știință, iar apoi din nou artă, fiindcă, de la un anumit prag, intervin individualitățile, microexpresiile faciale și sutele de combinații pe care un individ le poate da, în raport cu climatul său mental, prin rolul său, prin motivații, temeri sau voințe ce țin de momentul ce se dorește a fi analizat din perspectiva gestuală. Astfel că, analizându-ne posturile și cunoscându-ne excelent climatul mental, putem fi, pentru început, proprii „cobai” ai acestei științe prin care decriptăm adevărurile care ni se expun: profunzimile psihicului uman și adevăratele intenții ale interlocutorilor, indiferent de postura în care vin aceștia: politicieni, negociatori, profesori, studenți, angajatori, prieteni sau parteneri de viață.

Ca o problemă actuală referitor la științele accesibilizate pentru majoritatea oamenilor, indiferent de pregătire, nivel sau conștiință, care fie din dorință de putere, fie din sete pentru cunoaștere vor dori să citească și să asimileze instant, este chiar titlul cărții: „Dicționar ilustrat al gesturilor”. La fel ca orice informație, care ajunsă pe mâna cuiva rău intenționat sau deloc știutor, poate deveni o armă ilegală cu tăiș, și această carte, sau oricare dintre cele care-i seamănă, care propun exclusiv prin titlu, cunoaștere „de-a gata”, poate fi folosită într-un mod cât se poate de rudimentar: acela de a trasa imediat, fără clarificări, orice gest, în mod singular, repede și fără prea multă analiză sau gândire critică, fapt care cere un antrenament al rațiunii și al discernământului. Din acest punct de vedere cartea surprinde. Fiindcă, așa cum spuneam inițial, ea nu propune cunoaștere de-a gata, ci paradoxuri, deosebiri și descrieri din contexte diferite, ceea ce face ca informația să fie voalată, iar certitudinea, în caz că e rîvnită, lăsată strict pe mâna cititorului, care, odată cunoscător, poate deveni maestru în arta interpretării limbajului trupului. Tot ceea ce ține de manifestări profunde, devine o artă, implicând mecanisme și cunoștințe complexe adaptate și adaptabile unui scenariu din realitatea fiecăruia.

În încheiere, limbajul corpului poate avea un rol fundamental chiar și în vindecarea unor emoții care nu fac bine purtătorului. Provocarea autorului, menționată chiar la începutul cărții, aș fi folosit-o mai degrabă la finalul ei, după înțelegerea profundă a mecanismelor psihice care stau la baza gesturilor: „Pe scurt, atunci când apar schimbări

în viața noastră, gesturile pe care le facem sunt altele. Dar dacă am începe să ne modificăm gesturile pentru a ne schimba viața?”. Cu alte cuvinte, autorul propune schimbarea climatului mental prin gesturi care, în mod voit, se opun acestuia: dacă la tristețe colțurile gurii sunt lăsate în jos, să zâmbim, pentru a înlătura în psihic acea emoție; dacă în incertitudine și nesiguranță prindem cu mâna dreaptă încheietura mâinii stângi, pentru a dobândi contrariul, să ne relaxăm mâinile sau să le încheștăm în spatele capului. Acest tip de antrenament implică mult efort și voință din partea individului, care simțind contradicția și, mai ales, lipsa de naturalețe a gestului forțat, va stăruși și mai mult în el, observând, treptat, cum emoțiile își vor schimba, pe parcurs, valoarea, transformându-se în ceea ce gestul voit denotă, de fapt.

Cartea, în ansamblul ei, capătă valoarea celui care o citește: psihologul surprinde dimensiunea psihologică, antropologul surprinde dimensiunea antropologică, filosoful și semioticianul - nișele lor, iar cititorul care speră la divertisment, va găsi o lectură plăcută care interacționează cu el, făcându-l parte din diversele scenarii, cu reper nu doar în spațiul public francez al autorului, ci și în cel autohton. Iar în cele din urmă, ilustrațiile oferă un spectacol vizual detaliat, o oportunitate de analiză și introspecție, chiar și pentru cei care intră pentru prima dată în fascinantă lume a limbajului nonverbal complex.

ANDREEA R. HOSU

„EFECTUL” LABIȘ

Despre Labiș s-a scris enorm și poetul, ivit într-o epocă de ferocitate dogmatică, sub presiunea interdicțiilor, impunând – printr-o critică „procuratorială” – realismul socialist ca metodă, atrage încă. Izbucnirile sale imagistice, de mare prospețime, sfidând carcasa dogmei, acel copleșitor ilustrativism tematic al versificatorilor vremii, aliniați, „capturați”, monitorizați etc. sub cupola ideologicului, n-au fost scutite de aspre muștrări, vădind insurgență structurală și o salvatoare încredere de sine. Labiș era considerat – de către directorul Școlii de Literatură – „un răătăcit”, vehiculând idei dușmănoase, trecut pe o „listă neagră”, întocmită de Gogu Rădulescu, supravegheat, supus perchezițiilor, hărțuit, acuzat de snobism și evazionism prin gura unor confrăți oportuniști și invidioși. Până la a deveni, în 1956, un „scriitor interzis” (cf. Ion Băieșu), într-o perioadă neagră, bântuită de suspiciuni, pe care Labiș însuși o considera „treapta limpezirii”. Limpezirile i-au fost, însă, fatale, în acel decembrie îndoliat.

*

Firese, așadar, ca cel „născut și pierdut în decembrie”, cum scria prietenul său Gheorghe Tomozei, să trezească amintiri și să stârnească poftă exegetică. Alecu Ivan Ghilia relatează, bunăoară, cum a ascultat înfiorat de emoție, într-o uscătorie de bloc, alături de Ștefan Luca, *Moartea căprioarei*, recitată în premieră de Labiș, poem hărăzit unui uriaș succes popular. Ion Brad, aflat cu Labiș la berăria *La Buturugă* din Cișmigiu, reconstituie momentul când primise (15 octombrie 1956) placheta *Primele iubiri*, anunțând, prin pana celui care „se luase de piept cu timpul dogmatic”, un „cutremur de înnoire” în lirica noastră, proiectându-și destinul în mit. Și lista, evident, poate fi lungită interminabil. Stăruim, însă, în cele ce urmează, asupra unui recent volum, aducând „deslușiri și precizări” privind viața și opera lui Nicolae Labiș, sub semnătura lui Nicolae Cârlan (*Relevanțe și*

semnificații, Editura Lidana, 2016), ivit sub egida Centrului Cultural Bucovina. Acolo, împătimitul cercetător, adunând texte mai vechi și mai noi, cu inevitabile repetiții, întocmește o acribioasă *Cronologie* și pune în evidență truda sa de o viață, adeverind că osârdia în explorarea manuscriselor labișiene poartă amprenta unei veritabile campanii. Urmând sfatul lui Gh. Tomozei, cel care, interesat de valoricarea „zestrei Labiș”, visa la o *integrală Labiș*. Pe care, iată, harnicul N. Cârlan ne-o pune, etapizat, la îndemână.

Noul volum insistă asupra triumphiului fălticenean (Vasile Gh. Popa, N. Labiș, Valeriu Bogdăneț) și ne reamintește că preotul-profesor Vasile Gh. Popa, un tecucean „transplantat de destin” (ca și N. Cârlan, dealtminteri), a fost *îndrumătorul providențial*, martor al frământărilor copilăriei Labiș, cel căruia, cuprins de *febra eseniană*, îi „cântau versurile în suflet”. Sunt informații prețioase privind debutul elevului Labiș E. Neculai („potențial genial”), a prezenței sale la Consfătuirea tinerilor scriitori din Moldova (Iași, noiembrie 1950), de unde se va întoarce „plin de cărți” (cum scria, la scurtă vreme, unui văr), a tatonărilor creatoare, vădind aria preocupărilor: ispita exegetică, preferând „atitudini hotărâte”, folclorist și traducător „în devenire”. Un interes special e rezervat corespondenței, acele „relicve epistolare” care întregesc dosarul biografic, inaugurat de Gh. Tomozei, e drept, printr-o valorificare sporadică; paginile epistolare dezvăluie, desigur, chinurile creatoare, dar și grijile poetului, fie la modul jucăuș-ironic (când viza tensiunile din interiorul obștei juvenile scriitoricești), fie încărcate de dramatism (căutarea „odiseică” a unei camere de locuit, de pildă, cu toate consecințele pentru existența poetului, obligat la improvizații, cum insistă, îndreptățit, N. Cârlan). Și tot el reconstituie „o zodie luciferică” (anul 1956, marcând tragic „un vis întrerupt”, după vorbele lui Al. Piru) sau implicarea Margaretei Labiș, sora poetului, veghind posteritatea labișiană, și ea convulsionată.

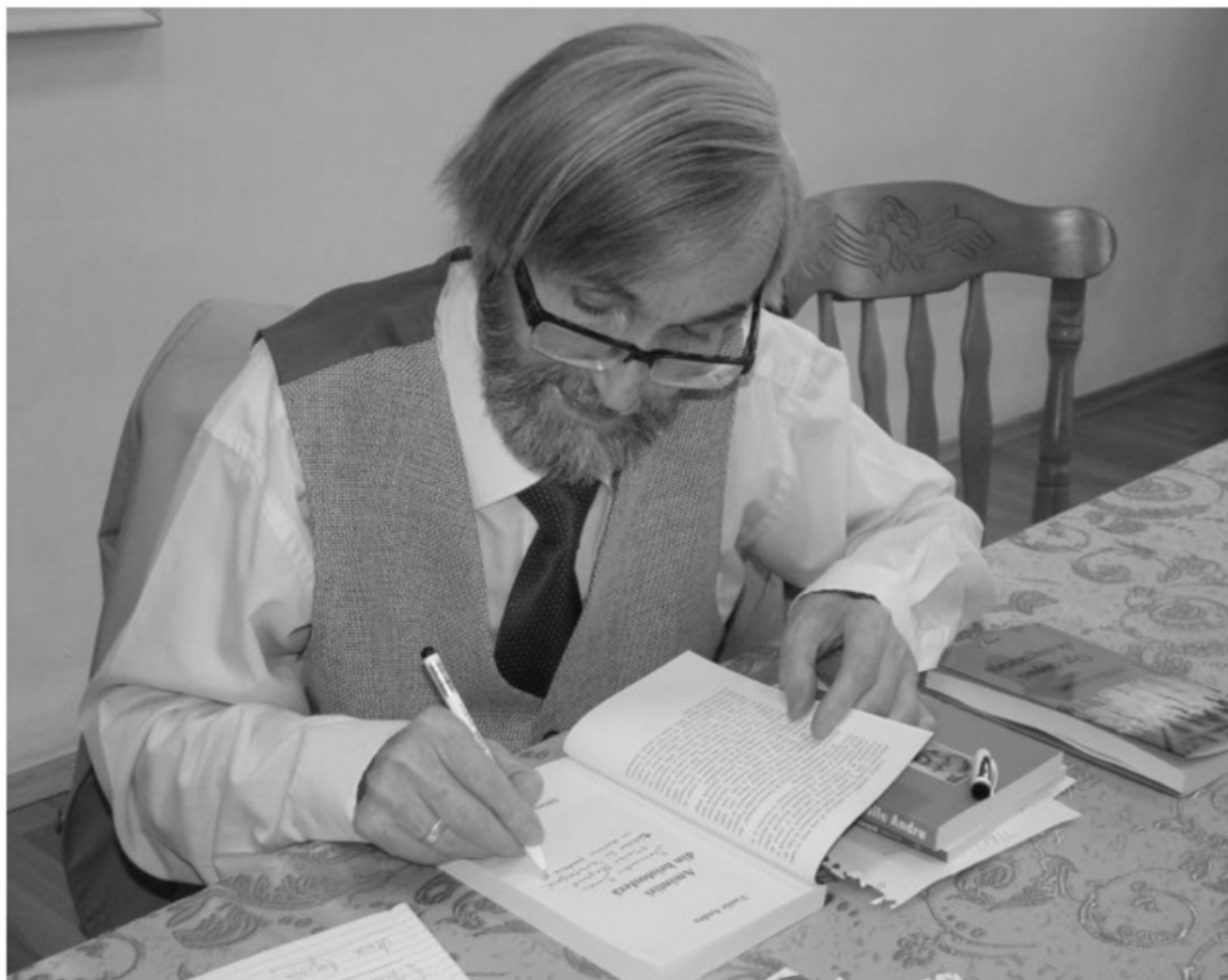
Prins în turbionul unui timp convulsiv, dramatic și utopic, fracturând Istoria, Labiș „a ars scurt și orbitor”, scria T. Vianu, la zece ani de la moartea poetului. Și tot el adăuga, cumva enigmatic: Labiș, eternul copilandru, „și-a priceput vremea”. În ce sens oare? Ca poet iluzionat, angajat, „lacom de idei”, luându-și în serios investitura, purtător de cuvânt al unui ev brutal, lozincard, incandescent? Sau, dimpotrivă, ca ins dezamăgit, incomod, de o lucidă candoare, riscând a deveni – în clocotul evenimentelor – *celălalt Labiș*? Evident, n-ar fi putut ocoli teme epocii, într-o vreme în care, plâmuind o lume nouă, poetul, „cu ochii grei de vis”, ne asigura că „elanul nu poate fi ucis”; că, în clocotul „luptei mărețe”, asaltat de o furtună de patimi, înțelegea că țara „își căuta drumul” (v. *Eu am intrat...*) Dar față de corul osanaliștilor, față de verbiajul șablonard, îmbătat de festivism și agitatorism, Labiș pare distonant. Își dezvăluie febra lăuntrică („spiritul adâncurilor”), e cutureierat de pusee haiducești în „noaptea fierbinte a tinereților” sau contemplă, răscolit, peisajul calcinat, dezolant. El scrie „ca dintr-o răsuflare”, observa Lucian Raicu, *mobilizând umanul*, frisonul omenescului, aducând o undă proaspătă într-un climat dogmatic, sufocant. Un suflu idealizant animă stihurile labișiene și, concomitent, sesizăm o „progresivă îndepărtare” (cf. Gheorghe Grigurcu) de rețetarul epocii. „Întrebările chinuitoare se pârguiau pe rând” (v. *Drumul meu*), încât Labiș, îndubitabil, urma a se despărți de „viziunea candid infantilă”, cum însuși mărturisea. În doar câțiva ani, Labiș se va maturiza brusc, denunțând prostia poleită sau „poruncile gângave”. Ineditele ne îngăduie să vizităm atelierul poetului, să descoperim chipurile lui succesive, cercetând „fondul secret” (deceptiv, defensiv) al poeziei labișiene, despărțindu-se de fariseism și demagogie. Nominalizat, ca exemplu negativ, în *Raportul* lui M. Beniuc la Congresul breslei (18-23 iulie 1956), poetul, însoțit de „amici”, supravegheat etc., ar fi avut, lesne de bănuț, o soartă grea. Oricum, *paradigma labișiană* uimește prin cutezanțele precocității. Labiș, cu elanu-i juvenil, un genialoid devenit, prin siguranța de sine, „mentor”, s-a manifestat decomplexat și, negreșit, a fost pizmuit, trezind îngrijorare. A fost el *lichidat* dintr-un ordin ocult, cum afirmă N. Cărlan, alungând orice dubitație? Înțelegând poezia „ca stare de risc”, devenit „pericol public”, asasinat de „forțe oculte și inculte”. După „iluminare”, refuzând „zăbala partinică”, poetul ar fi devenit, în contextul luptei cu inerția, „primul disident pur sânge”, sfârșind prin acel dubios accident de tramvai, „inexplicabil” și pentru M. Beniuc. Încât, blamând impostura politică, Labiș – din ipostaza unui poet interzis, aflat în nesiguranță – lasă senzația „dezvoltării” unui opozant. Cum „nu există o reconstituire viabilă a acelei nopți”, ne reamintea Marian Popa în *Istoria sa*, *enigma Labiș* persistă, hrănind o scenarită rebusistică înfloritoare. Presumțiile potențează „restul postum”, acel cumul de texte-eboșă și, cu deosebire, alegorismul care învăluie *Păsărea cu clonț de rubin*, insinuând ipoteza unei „răzbunări”.

Inocența vizionară, emblema neoromantică, saltul la metapoezie fac din Labiș un ferment, primenind lirica noastră. El a întinerit poezia și având „tristul noroc” de a muri tânăr, își frânga traiectoria printr-o moarte simbolică. Sincer, impetuos, împrăștiind poeme înflăcărâte, era animat de o credință. Prins în vârtejul istoriei, lansând îndemnul *luptei cu inerția*, condamnând „îmburhezirea” („trântori prelinși în noua casă”) poetul dovedea, de fapt, un fond insurgent. Labiș n-a fost un versificator oportunista, ca atâția. El n-a acceptat rolul docil de executant, aliniindu-se la o ideologie. Caracterul afirmativ al liricii sale ține și de resortul polemic, dorind a *rescrie* repertoriul tematic, injectând prospețime și revitalizând, prin comuniune sufletească, locurile comune ale epocii. Asaltat de neliniști, era un dezamăgit. Amenințat cu închisoarea risca să devină întâiul disident dintre scriitori în „lumea nouă”. Moartea sa (care a fost văzută ca o jertfă) l-a salvat oare? Sau, dimpotrivă, nu i-a oferit răgazul de a se desprinde din „capcana comunismului” (cum credea Aurel Covaci, fostul coleg de cameră).

Aderând la un crez, descoperind poezia chiar și în „dura sfortare omenească” și, neapărat, în „frumusețea curată” a naturii, Labiș – ca poet angajat – nu acceptă macularea. Or, trezindu-se la realitate, el e cuprins de frământări și interogații, încât amintitul ciclu poate fi și un „proces verbal al unei confruntări lăuntrice” (cf. Laurențiu Ulici). Versul labișian, în care „citești ca într-un suflet” (cum s-a observat), flagelează pe cei care „în noua rânduială și-au căutat culcuș”, pe „trântorii ascunși după stindarde”. Adolescentul-poet glorifică puritatea, obligat să constate că „topindu-se, zăpezile murdare se vădesc”. Descoperă *divorțul dintre realitate și utopie* și, maturizat brusc, trece la un ton sumbru. *Lupta cu inerția*, despărțindu-l de aerul jubilat al „comunismului romantic” este un veritabil *manifest*, propunând un *alt Labiș*. Nu e vorba, evident, de o formulă coerentă, ci de o febrilă căutare, tot în numele demnității și purității, accentuând nota reflexivă. Poetul era în drum spre *altceva*.

În sibilinica poezie *Păsărea cu clonț de rubin*, dictată pe patul morții, Nicolae Labiș spera că „va rămâne o amintire frumoasă”. O ursită tragică a făcut din eternul tânăr Labiș un simbol necesar. El rămâne „buzduganul unei generații” (cum inspirat scria Eugen Simion), desferecând energiile aurale într-o vreme încercănată, cotropită de negurile dogmatice. Se cade, neapărat, a fi citit, alungând ispita valorizărilor politice (foarte la modă, și acum) chiar dacă nu putem face abstracție de circumstanțe. Tinerețea acestui poet, o „tinerețe fără bătrânețe” stă pecetluită într-o operă „pe deplin exprimată”, însetată de real, absorbind lumea. „Nărvitul lacom de idei”, poetul-dinamitar, un spărgător de dogme râvnea „curatul sunet al perfecțiunii”. Da, posteritatea lui Nicolae Labiș continuă...

A.D.R.

VASILE ANDRU, LA DESPĂRȚIRE

S-a stins Vasile Andru, un autor atipic, inclasabil, enigmatic, aproape o legendă, stârnind interes, nerăsfățat, însă, de critică / critici. Se născuse într-un an belicos (1942) și a devenit, interesat de deșteptarea sapiențială și deprinzând „meșteșugul meditației”, un *exportator de liniște*, cum afirmase mitropolitul Antonie Plămădeală. „Răstignit” în limba română, privea cu uimire lumea, dobândind cunoașterea revelatorie. Un pelerin, de fapt, cu aspirație holistică, având nostalgia întregului. Cu „bastonul de pelerin” a bătut lumea, articulându-se la Planetă. O „viață-n cutreier”, zicea părintele Th. Damian (ca umblare, colindare), logodind orizontala geografică cu verticala experienței spirituale, vizând *omul îmbunătățit* și practica isihastă; implicit, râvnita conștiință nemărginită.

Om luminos, de un blând nonconformism, Vasile Andru a trăit cumva în afara vremurilor opresive. A ținut conferințe „de acoperire”, a ocolit rigorile cenzurii, a sfidat interdicțiile, a vorbit despre *arta de a trăi în spațiul românesc*. E drept, unii

(precum Alex Ștefănescu) reacționează alergic la astfel de sfaturi „de îmbunătățire a vieții” prin putere meditativă. Deasupra silniciilor vremii, Andru și-a urmat tenace, neabătut, calea, încercând, o „inginerie psiho-somatică prin cuvânt”, ca în *Psihoterapie isihastă* (2000), sperând iluminarea. Ecurile sale sapiențiale, numeroasele interviuri și mărturii (unele, adunate în *Geografia sacră și profană a vieții*, 2015), vor să ne aducă claritatea, să ne îndemne a ne bucura de existență, să ne facă să înțelegem că fericirea nu depinde de lucruri exterioare. Fiindcă fericirea are „culoarea lăuntrului nostru”, repeta neobosit, corectând, prin îmbunătățirea atitudinii mentale, ideea de soartă (în sens fatalist) și la nivelul neamului; desigur, prin „reciclarea defectelor”, folosind filosofia seninătății (pe bază mioritică) și „temporizarea neantului” și, mai ales, prin implicarea *vestitorilor*, adică a „propulsorilor”, cei care – prin intensitate, tenacitate și pozitivitate – vor anunța și vor împlini marile proiecte. Aici, observăm, Andru contrazice *nihilismul radios* al lui Cioran.

Cel care, în 1955, elev la Baineț, a început cu poezie (în *Scânteia pionierului*), „clasicizat” acolo prin Societatea culturală care îi poartă numele, recidivând sub pseudonim (V. Alinescu) în perioada rădăuțeană, ține de o promoție fărâmițată, decentă ca indice cultural, „nerealizată”, însă, spunea prin 1988. După o „haltă” profesorală suceveană, în mediul de rezonanță al promoției sale, Vasile Andru încearcă, prin „zguduirea minții”, *altceva* în peisajul nostru epic. Prin holism, recuperând sacrul, vrea *un alt real*, articulându-se perspectivei cosmoteandrice. Aduce proza, ne anunța orgolios, în faza „post-școlarizării” (vezi *Caiete critice*, 1986), identificând câteva nivele valorice, captând ecurile sofroliminale și punând la lucru N-400, cu „răsunet în om”, diferențiindu-se – evident – față de comilitonii cronologici (cf. Monica Spiridon).

Cum, după '89, constata și Vasile Andru, am asistat la „recăpătarea graiului”, *Păsările cerului* (scris în 1987, într-o primă versiune) poate fi tipărit (1999) și, imediat, încoronat, după un „balans” al jurizărilor, cu *Premiul „Balkanika”* (Istanbul, 2000), cunoscând, în 2011, o a doua ediție, revizuită. „Ieri, proza aceasta s-ar fi numit disidentă”, mărturisea autorul, aducând la rampă doi protagoniști marginali (două voci paralele) marcați de „timpul lor”, un timp al demolărilor, psihice și edilitare. Gh. Crăciun, încântat de acest roman „bifocal”, invita la *o lectură normală*, fără a uita, desigur, de impactul politic. Iar Andru, sunând „deșteptarea filologică”, se dovedește nu doar un om misterios, un „eretice” al promoției sale, ci probează, ca un novator bine informat, prin detașare și precizie a notării, stăpânirea *experimentului integrat*. Evident, o conștiință teoretică

lucidă, departe de realismul naiv, angajându-se în scenariul românesc (ca specialist căutat „pentru suflete”), fără a interveni, totuși, în destinele „pacienților” (cf. Marian Popa). Sandu Tariverde, fost universitar, tapeur, cândva „o sabie”, devine „o ruină de om”, un nomad „înfiat” de Calea Moșilor, acolo unde, ca locatar clandestin, în funcție de ritmul demolărilor, schimbă „vilele” (câte un „cuibuț”), bucurându-se de protecția maistrului Manolache (Manole). Stă „cu fereală” și află în alcool *un paradis relativ*, cu trecătoare iluminări; o umbră, un „mucenic al drojdiei” acest proscris leneș și filosof ponosit, alungat de echipele demolării, sfârșind sub dărâmături, strivit, într-un final închipuind o jertfă. Tofana Melidon, în schimb, vulnerabilă și tenace, are obsesia plecării, vrea emigrarea cu orice preț, oriunde; bate „la ușa Planetei” și solicită *pase sofronice* pentru a face față primejdiilor. De profesie *emigrantă*, aleargă după vize pe la toate ambasadele, încercând evadarea „din cușca patriei”. Pare slabă și neajutorată și e prinsă în cleștele unor mistuiri opuse; are două chipuri, poate fi smerită și impulsivă, candidă și înverșunată, fără sentimentul timpului. Un parazit social, fără slujbă și relații, o fomistă apărându-și fecioria, o „poticnită” visând limanul, pripită, persecutată (crede) și nevrotică, apelând la stratagemele disperăților. Chinuită, răvășită, inertială, în semi-transă, cu energie agonică, nădăjduiește, prin *training*, la o intervenție în destin, incapabilă, însă, de disciplinare. Dispărând fără urmă, finalmente, rămâne „unul din cele mai frumoase personaje feminine ale literaturii române”, nota Marian Popa, în prefața-epistolă.

Destăinuind isihasmul pentru uzul mirenilor (v. *Pustia se luminește*, 2014) sau propunându-ne un jurnal inițiativ în spațiul vedentin (*Yaatra*, 2002), Vasile Andru nu este un traseist religios. „Extinzând” Bucovina la Antipozi, cu o episodică rezidență în Oceania, el își probează *vocația de pelerin*, nicidecum de emigrant, incapabil, de altminteri, de a se smulge din limba română. Crede în „duhul pacificator al artei”, gustă potențialitățile evadărilor și „celibatul clandestin”, dar nu acceptă fericirea captivității, cum și-ar fi dorit, de pildă, Vikamiria, o altă Xantipă, invitând scriitorul „la hibernat”. Isihast itinerant, ajunge și în edenul polinezian. Emoțiile religioase sunt intense, fosforescente, trăiește dumnezeirea ca „vastitate interioară”. După numeroase „dezertări”, acest „alb de Bucovina” se întoarce, negreșit, în Europa natală, întristat de speța umană, deplângând canibalismul (la Sarajevo, în septembrie 2001). Înțelege convertirea (repudiată, de fapt) ca o bigamie religioasă și ar dori, înstăpânită în lume, *Iubirea* (Aroha, în limba maori), călătoriile oferindu-i șansa unor mari întâlniri, aducându-i, mai aproape, *hristosfera*. În fond, chiar condiția umană, pe pământ, este cea de *musafir*, ne reamintește, cu tandrețe, Vasile Andru, mereu silitor și sporitor, în așteptarea revelației.

Cu vocație de călător și explorator, animat de bucuria cunoașterii, căutând, însetat, *marile întâlniri*, cu retrageri spirituale (de pildă, experiența athonită), Vasile

Andru s-a „globalizat” timpuriu, spunea; avionul era deja un „spațiu casnic” iar ființele sporitoare în duh, cu vibrații bune, i-au îmbunătățit lucrarea mentală, ajutându-l să devină *un pivot spiritual*. În fond, Andru recunoaște (în *Amintiri din hristosferă*) că e suma tuturor întâlnirilor de care a avut parte, învățând să trăiască *cu rost*. Unele, e drept, provocate, descingând, de pildă, la Sulina, în căutarea Evantiei Marulis, pe urmele eroinei lui Jean Bart. Sau coborând în „alt timp”, în casa-muzeu a baronesei Lydia Lovendal ori însoțind-o pe Taina Hyacintha, o aplanistă *part-time*, pentru care urcarea muntelui Dhaulagiri era un canon, având parte de o moarte mitologică. Dar purtătorii de duh, tămăduitorii sunt căutați: monseniorul Ghika este teoforic, un patriarh carpatic, în timp ce Maica Teresa („scundă, fragilă, desculță”) iradiază bunătate, marea ei taină fiind „mila și dragostea”.

Dobândind un sentiment planetar, articulându-se la Universal, Vasile Andru râvnește racordul cosmic; mizează pe înrudirea universală (noetică). Și, în același timp, e preocupat și îngrijorat de soarta identității, cerând ferm să ne definim etnic și să ne îngrijim rădăcina. Fiindcă rădăcina e „sursă de putere”, protejând echilibrul psiho-afectiv. Important e să ne despuim de *ego*, să tindem spre conștiința nemărginită (hristosfera), cum îndemna Theilard de Chardin. Să ieșim din *somnul ontic*, după spusele altui învățat. Extensia Conștiinței se însoțește, benefic, cu retragerea Eului, până la absență.

Amintiri din Hristosferă (2014) întărește ideea racordului cosmic, părtășia la o taină primordială, urmând *Codul lui de Chardin*, cu cele patru stadii. Precum în pelerinajul la Guadelupe când, încercat de teofania mexicană, V. Andru simte „continuitate între noi toți”. Zilele bengaleze, în pofida babiloniei Calcuttei, îl îmbată de spirit atemporal iar la Tokio, căutând umbra Monseniorului Ghika, cu fabuloase conexiuni de destin, descoperă epoca Heisei, cu liniște și pace; adică epoca isihiei. La Moscova, trecut prin „școala toasturilor”, se întâlnește cu bucovineanul rătăcitor M. Prepeliță, un „liric întregitor de spații răpite” și cu boema românilor moscoviți (v. *Un Paște roșu la Moscova*). Petrecându-și Crăciunul la Roma (1989) se confruntă cu euforia gorbymaniei, salutând ieșirea din „adormire” a românilor. Lângă peisajul spăimos din „cazanul” Sarajevo poate contempla revenirea la viață a orașului Zen (Nagasaki) și, cu un aer complice, ne împărtășește exorcismul celor din Polinezia, „cu un picior în neolitic”, ocupați cu „pisatul” dracilor.

Dacă astfel de incursiuni vizează evoluția cosmoteandrică, când va „povesti” sufletul românesc Vasile Andru nu ezită a aduce laude limbii române (la Melbourne) și nu va ocoli trauma dezrădăcinării. Dar hristosfera părintelui Theilhard de Chardin, dobândind isihia, adică un câmp spiritual omega revine obsesiv; ca și recursul la *cărțile mari*, sub a căror umbrelă putem îmblânzi o istorie potrivnică; sau mistica Bucovinei, îngăduindu-și un minut de exaltare, scriitorul știind prea bine că obârșia este doar legenda, nu destinul nostru pre-scris.

Dacă V. Andru a ajuns la o poetică personală, cum observase demult Marin Mincu, putem desluși în

devenirea sa câteva etape. Fie că amintim de „intervalul solar” al anilor rădăuțeni, când a descoperit, prin profesorul Gavril Țibu, limba latină, fie că pomenim studenția ieșeană, cu disciplina exercițiului literar (pe calc cehovian) sau deceniul sucevean, „dezlegând” graiul scriitoricesc, decisivă rămâne „deșteptarea isihismului”. Și nu doar după anii '90, când mirenii râvnitori făceau săli pline, dorind „încălzirea ascetică”. Să reținem că până la 12 ani, viitorul scriitor a fost ferit de lecturi profane. El venea dintr-o familie religioasă, cu părinți pribegiți și dintr-un sat răpit (Bahrinești); treptat, prima existență, la vedere (scrisul) îl obligă să recunoască importanța trăitului prin sporirea liniștii. Meșteșugul liniștirii (indeletnicire secretă) câștigă prim-planul, riscă să dețină exclusivitatea. Fiindcă, pentru V. Andru, *trezirea duhului*, adică trecerea de la cunoașterea informațională la cea revelatorie aduce un plus de viziune, în serviciul scrisului, bineînțeles. Iar scrisul rămâne un „însoțitor de drum”, într-o lume în care – avertiza Jean Baudrillard – există tot mai multă informație și tot mai puțin sens. Și în care omul grăbit, atras de consumerism, spectacolarism, posesivism etc. trebuie – prin purificarea dorințelor – să se elibereze de trebuințe, așezându-se *lăuntric*, dobândind „cumul de har”. Ceea ce Andru, preocupat de omul optimizat, recomanda în *Terapia destinului* (1994), isihismul rămânând, desigur, o lucrare personală, tainică. Smerit, afișând un „surâs buddhic” (cf. Dumitru Brădășan), Vasile Andru era un febril, căutând liniștea, râvnind *trăirea sapiențială*. S-a născut, probabil, cu *gena fericirii*, bucurându-se de un cumul de „soartă bună”, neîncovoit de încercările aspre ale vieții. Acel verdict rostit de Gica Luteș, „nu scrii ca toată lumea”, motiv suficient pentru a fi respins de la publicare în *Luceafărul*, îl va încanta pe S. Damian, găzduindu-l în *România literară*. Într-adevăr, Vasile Andru (Andrucovici) rămâne un prozator cerebral, *inclasabil*, de redescoperit cândva, inclusiv sub unghiul pionieratelor sale silențioase, sarcină care n-ar trebui lăsată în grija posterității. Asumându-și o singularitate misterioasă, făcând figura unui „înțelept răzvrătit”, suspectat cândva de „bravadă intelectuală” (cf. Dana Dumitriu), Vasile Andru a avut vrerea și puterea de a scruta, cu luciditate și sapiență, *esențialul*, recuperat, totuși, prin literatură.

Când intra – prin contemplație mistică – în „timpul liturgic”, în miraculosul spațiu athonitic (v. *Istorie și taină la Muntele Athos*, Editura Herald, 2016), Vasile Andru gusta un „eșantion de veșnicie”. Din păcate, încheindu-și, prea grăbit, călătoria terestră, el s-a mutat prematur în veșnicie.

ADRIAN DINU RACHIERU

O CONTINUARE, UN NOU ÎNCEPUT

Odată cu deschiderea noului an universitar și liga studenților și-a reînceput activitatea.

Un început mai promițător decât l-am anticipat noi! Aici, aș dori să menționez recrutarea de noi membri dornici de implicare, cu mult entuziasm, dar și un nou colaborator și susținător al studenților și mă refer la noul proiect al doamnei profesor Loredana Vișcu din cadrul Facultății de Psihologie, Centrul de Cercetări Calitative în Consiliere și Psihoterapie. Doamna profesor a demarat în forță o serie de workshop-uri și conferințe ce se vor desfășura pe durata anului universitar, alternând în fiecare lună un workshop sau o conferință. Proiectul *Dialoguri despre sine* a debutat cu conferința *Sinele și biologicul*. Conferința susținută în cadrul facultății de psihologie, la care au avut acces studenții Universității Tibiscus, dar și participanți din afara Universității; aici aș dori să menționez participarea unui grup de studenți de la Universitatea de Vest. Conferința s-a desfășurat pe o durată de 3 ore și a fost moderată de doamna profesor Loredana Vișcu și de doamna psihoterapeut Oana Popescu. A fost o conferință interactivă unde participanții au pus întrebări, au făcut completări, au venit cu explicații suplimentare. Aș aminti intervențiile domnului profesor Dan Lăcrămă despre rețelele neuronale și ale profesorului Adrian Marian. Cum spuneam, doamna Vișcu este un valoros colaborator al Ligii studenților, domnia sa ne-a susținut pentru semnarea unui parteneriat cu *Asociația Psihotrafic* din Constanța, parteneriat în cadrul căruia vom desfășura în luna martie o acțiune de conștientizare a consumului de alcool la volan, acțiune ce se va desfășura în Timișoara. Acțiunea va debuta cu o conferință în cadrul căreia se vor trage semnale de alarmă cu privire la urmările devastatoare ale consumului de alcool la volan, fiind urmată de împărțirea de material promoțional în trafic. Cum spuneam, liga studenților își continuă activitatea dar cu un suflu nou, suflu ce dă o nouă perspectivă și noi directive vieții studentești din Universitatea Tibiscus. Răspunzători pentru noul suflu sunt Laura Crașoveanu, facultatea de drept, Robert Neghină de la facultatea de psihologie, studenți ce au fost aleși pentru funcțiile de vicepreședinți ai asociației, dar și Oscar Burdușa și George Chiva, facultatea de drept, Andrei Cotuna facultatea de informatică, împreună cu colegii din echipele lor.

Activitatea Ligii, reamintim, a debutat în acest an universitar cu întâlnirea al cărei subiect a fost *Toamna politică 2016*, unde am încercat să dăm propriul nostru sens schimbărilor politice la nivel european și mondial. Invitații noștri în cadrul acestei întâlniri au fost domnul profesor Adrian Rachieru și domnul profesor Dan Lăcrămă. În luna noiembrie, pe dată de 17, am sărbătorit ziua internațională a studenților printr-o acțiune „puțin diferită”. Am rugat studenții facultății de psihologie să ne aducă poze care să reflecte imaginea lor despre viața de student, iar cu aceste poze am realizat un panou la avizierul Ligii. Fotografiile au fost diferite, pline de imaginație dar și existențiale, unele din ele. O acțiune ce s-a bucurat de implicarea în special a studenților din anul I, coordonați de Robert Neghină.

Entuziasmul membrilor ne-a mobilizat pentru asumarea unei acțiuni foarte frumoase și anume petrecerea de Crăciun a Universității Tibiscus, în data de 15 decembrie, într-un elegant restaurant din complexul studentesc. O petrecere interactivă în cadrul căreia participanții, studenți și profesori, au parte de surprize și provocări.

Aș dori să vă mai aduc la cunoștință și ultima activitate a noastră din acest an calendaristic, un proiect foarte drag nouă și anume a doua ediție a evenimentului caritabil. Și în acest an încercăm să aducem un zâmbet de sărbători unor familii nevoiașе. Am hotărât să realizăm a doua ediție a acestui eveniment fiind impresionați de implicarea de anul trecut a studenților și profesorilor universității noastre. Vă mulțumim din suflet! Sperăm că această acțiune să devină o tradiție a Ligii studenților. După cum se poate observa viața studentească tibiscană este tot mai dinamică și pentru asta Liga studenților vă mulțumește.

Pentru că, fără implicarea voastră, n-ar exista nici liga studenților și nici viață studentească. Și nu în ultimul rând mulțumim tuturor profesorilor pentru susținerea și ajutorul dat până acum și pentru susținerea dumneavoastră în continuare.

Sărbători fericite și o viață studentească cât mai dinamică!

LUCIAN GÎRNICEANU

ȘTAFETA SUS DE 14 ANI

După ce, la 23.10.2002, în Universitatea noastră lua ființă o asociație sportivă universitară numită **Clubul de Ciclism Tibiscus**, cu scopul de a oferi bicicliștilor amatori oportunitatea de a se grupa pentru a-și reprezenta interesele, atât cele care privesc bicicleta ca mijloc de relaxare și sănătate, cât și ca ramură de sport, după trei ani în care cicliștilor li s-au alăturat studenți, elevi și doritori de mișcare în sporturi individuale (triathlon, schi, snowboard, dansuri), în vara lui 2005 s-au pus bazele **Asociației CLUB SPORTIV TIBISCUS**, care de atunci a numărat sportivi amatori sau profesioniști, campioni naționali și internaționali ori simpli doritori de mișcare, ocupanți de podiumuri ori oameni cărora le place sportul ca stil de viață. Am trecut de aniversarea a 14 ani și putem depăna amintiri frumoase, ne putem mândri cu rezultate

frumoase, cu cupe și medalii: 135 de acțiuni organizate, 780 de participări la acțiuni din țară ori străinătate, 1.033 de locuri pe podium, 9 titluri de campion național și 3 recorduri mondiale.

Secția de ciclism este cea care a pus bazele clubului și tot ea este cea cu cele mai frumoase rezultate. În anul 2016 sportivii C.S.Tibiscus au organizat o etapă a campionatului de ciclism pe șosea Road Grand Tour în împrejurimile Timișoarei, apoi un concurs de MTB întins de-a lungul a două zile în zona Slatina-Timiș (CS). Mai multe au fost participările la competițiile din țară: 41 de concursuri de șosea ori mountainbike au adus în vitrina de la parterul universității 44 de cupe și medalii. Nici la cele 16 competiții internaționale (unele desfășurate în țară, altele în Ungaria sau Grecia) sportivii CST nu s-au lăsat mai prejos și s-au întors cu 12 medalii.

Anul 2016 a fost de asemenea martorul unei premiere organizatorice: echipa CST a organizat o competiție de alergare montană - **Muntele Mic Vertical Race**, un eveniment sportiv care s-a desfășurat la Muntele Mic și care a presupus parcurgerea contra-cronometru a unui traseu de alergare montană, compus dintr-o urcare cu lungimea de 6 km și cu o diferență de nivel de aproape 1000 m, amenajată pe drumuri forestiere și poteci turistice.

Sportivii Secției de Schi-Snowboard au luat cu asalt, ca de obicei, pârtiile pline de zăpadă, desfășurând în iarna trecută și la începutul lui decembrie 2016 trei antrenamente în renumitele zone Silvretta Arena (Ischgl-Austria & Samnaun-Elveția), Stubaier Gletscher (Stubai-Austria) ori Mariazeller Burgeralpe (Mariazell-Austria).

Nici acțiunile de suflet n-au fost uitate: la Muzeul Satului Bănățean din Timișoara s-a organizat, cu ocazia zilei de 1 Iunie, a doua ediție a concursului de ciclism pentru copii **Junior Bike Maraton Timișoara**, o ocazie fericită pentru copii

de a petrece o zi de primăvară superbă într-un spațiu plin de istorie și natură, odată cu participarea la o competiție incitantă între copii de vârstă apropiată.

Nu doar sportul de performanță este, însă, punctul forte al asociației noastre. Membru fondator al **Federației Bicicliștilor din România**, clubul militează activ pentru drepturile bicicliștilor în relație cu autoritățile naționale și locale. Membru al **Consiliului Consultativ pe Probleme de Tineret** al Primăriei Timișorara, prin membrii săi, dar și al asociației care sprijină demersurile pentru implementarea proiectului **Timișoara – Capitală Culturală Europeană 2021**, clubul se implică în viața comunității locale.

Dacă cele prezentate mai sus vă interesează și ați vrea să faceți parte din mica noastră echipă, vă așteptăm alături de noi. Până atunci ne găsiți pe net: www.cs.tibiscus.ro ori www.facebook.com/cstibiscus.

Președintele Clubului Sportiv Tibiscus,
TIBERIU-MARIUS KARNYANSZKY

COMUNICAT DE PRESĂ

Colegiul Național „Constantin Diaconovici Loga” din Timișoara implementează proiectul 2016-1-RO01-KA201-024518 **"Discover Real Everywhere Applications of Maths – DREAM"**, proiect finanțat de Comisia Europeană prin noua generație de programe ERASMUS+, acțiunea Cheie 2 - parteneriate strategice în domeniul educației școlare.

Proiectul are ca leader Colegiul Național „Constantin Diaconovici Loga” din Timișoara, România, alături de partenerii Io Geniko Lykeio din Aigiou, Grecia, Agrupamento de Escolas Soares Basto din Oliveira de Azeméis Norte, Portugalia și Universitatea "Tibiscus" din Timișoara, România.

Obiectivul general al proiectului vizează dezvoltarea unei metodologii moderne de predare-învățare a matematicii, bazată pe investigarea unor probleme din viața reală. Activitățile proiectului vor presupune experimentare, rezolvarea problemelor cu ajutorul calculatorului și a tehnologiilor multimedia disponibile, activități în afara școlii, dezvoltare de cursuri virtuale și de aplicații mobile. Materialele create prin colaborarea elevilor și profesorilor din România, Grecia și Portugalia vor fi transformate în cursuri on-line, accesibile tuturor comunităților interesate, în vederea producerii de activități de învățare colaborative.

Prin intermediul software-ului educațional GeoGebra, al platformei de învățare MOODLE și al limbajului de programare de aplicații mobile AppInventor, materialele dezvoltate vor sublinia implicarea matematicii în Economie, Educație fizică, Științe naturale, Artă, Arhitectură și Fizică.

Proiectul se implementează în perioada **noiembrie 2016 - octombrie 2018** și beneficiază de o finanțare de **102230 EUR** din partea Comisiei Europene și a Agenției Naționale pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale, prin Erasmus+ 2014-2020.

Prof. GHIZELAFUIOAGĂ

Director – Colegiul Național „C.D. Loga” Timișoara

Sub vraja colindelor de Crăciun,
Sărbători binecuvântate!, alături de cei dragi,
cu sănătate, pace sufletească
și un potop de bucurii.

LA MULȚI ANI!